

etiam ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii saecularis.

§ 6. Non obstantibus felicis recordationis Bonifacii Papae VIII, praedecessoris nostri, de una, et in concilio generali edita de duabus diaetis, dummodo ultra tres diaetas aliquis auctoritate praesentium ad iudicium non trahatur, aliisque constitutionibus et ordinationibus apostolicis, ac eiusdem monasterii etiam iuramento, confirmatione apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis, statutis et consuetudinibus, privilegiis quoque, indultis et litteris apostolicis eidem monasterio, illiusque abbati et conventui, aut aliis quibuscumque in contrarium praemissorum quomodolibet concessis, confirmatis et approbatis. Quibus omnibus et singulis, etiamsi pro illorum sufficienti derogatione de illis eorumque totis tenoribus specialis, specifica et expressa mentio habenda esset, illorum tenores praesentibus pro expressis habentes, hac vice dumtaxat specialiter et expresse derogamus, caeterisque contrariis quibuscumque.

Datum Romae apud S. Marcum sub annulo Piscatoris die iv maii mdcii, pontificatus nostri anno xi.

Dat. die 4 maii 1602, pontif. an. xi.

CCLXXXII.

Commissio episcopo Eystettensi ut confirmet permutationem pagi Oberhausen, ad ecclesiam Augustanam spectantis, cum pago Eppisburg, ad praedictam civitatem pertinente, inter episcopum et magistratum Augustanum factam, quatenus eidem Ecclesiae utilis comperiatur.

1 Ex Regest. in Secret. Brevium.

Venerabili fratri episcopo Eystettensi

Clemens Papa VIII.

Venerabilis frater,
salutem et apostolicam benedictionem.

§ 1. Exponi nobis nuper fecit venerabilis frater Henricus episcopus Augustanus, quod, inter alia bona immobilia ad episcopatum et ecclesiam Augustanam pertinentia, extat haud longe a civitate Augustana pagus *Oberhausen* dictus, cui pago fluvius inter ipsum et civitatem praedictam interfluens natura loci depressioris ita imminet, praesertim cum imbribus aut nivalibus aquis intumescit, ut nisi continuis operibus intra alveum contineatur, praedicto pago gravissima damna inferat, immo brevi tempore ruinam ei allaturus videatur. Cui quidem malo antecessores praedicti Henrici episcopi pro viribus occurrere conati sunt; ac in construendis aggeribus et ripa munienda paucorum annorum spatio multa millia florenorum impenderunt. Verum occasione dictorum operum cum magistratu civitatis Augustanae in gravissimas lites et discordias inciderunt, cum dictus magistratus ab aliquot annis se huiusmodi munimentis, vi et armis, opponere coeperit, operariosque invadat, atque etiam vinculis et carceribus ad deserendum opus compellat; unde factum est ut non solum ripa, prout necessitas requirit, amplius non possit muniri, verum etiam opera maximis episcoporum sumptibus extracta, in irritum recidant cum evidenti periculo ipsius pagi; ac insuper, ob huiusmodi impedimenta et violentias, maxima exacerbatio inter partes exorta est, ex qua enormia scandala evenire timeantur.

§ 2. Hiscce autem contentione et periculis e medio tollendis, in concordia generali nuper inter praedictum Henricum episcopum et magistratum dictae

Causa permutationis faciendae.

civitatis tractata, ac, Deo dante, usque ad conclusionem perducta, nulla alia ratio aut via inveniri potuit, quam ut praedictus pagus *Oberhausen*, permutationis iure, in civitatem Augustanam transferatur, et cum alio pago ad dictam civitatem pertinente, *Eppisburg* nominato, eidem ecclesiae et episcopo aeque commodo et fructuoso permutetur.

Petito confirmationis.

§ 3. Cum autem, sicut eadem expositio subiungebat, dicta permutatio ecclesiae Augustanae multis nominibus utilis, et ad tollendas periculosas dissensiones necessaria videatur, indeque speretur constans et perpetua concordia inter dictas partes, qua semel constituta, negotio restituendae catholicae religionis in civitate Augustana utilius et fructuosius procurando, multum momenti procul dubio accesserit: propterea tam Henrici episcopi, quam etiam dilectorum filiorum magistratus eiusdem civitatis Augustanae nominibus nobis humiliter supplicatum fuit, ut in praemissis opportune providere de benignitate apostolica dignaremur.

Commissio, de qua in rubrica.

§ 4. Nos igitur eosdem Henricum episcopum et magistratum civitatis Augustanae specialibus favoribus et gratiis prosequi volentes, et eorum singulos a quibusvis excommunicationis, suspensionis et interdicti, aliisque ecclesiasticis sententiis, censuris et poenis, a iure vel ab homine quavis occasione vel causa latis, si quibus quomodolibet innodati existunt, ad effectum praesentium dumtaxat consequendum harum serie absolventes et absolutos fore consentes, huiusmodi supplicationibus inclinati fraternitati tuae (de cuius fide, prudentia et integritate plurimum in Domino confidimus) per praesentes committimus et mandamus, ut de praemissis te diligenter informes, et si per informationem eandem, permutationem praedictam eccle-

siae Augustanae utilem futuram esse compereris, eidem episcopo Augustano, eandem permutationem (cum expressa tamen conditione, quod in utroque pago fides catholica, et illius cultus perpetuo retineatur ac conservetur, et iurisdictio ecclesiastica, illiusque liberum exercitium nullatenus impediatur) faciendi licentiam, auctoritate nostra apostolica, concedas; et quatenus permutatio huiusmodi iam forsitan facta sit, illam, eadem auctoritate, perpetuo confirmes et approbes, ac omnes et singulos, tam iuris quam facti, defectus, si qui desuper intervenerint, suppleas.

§ 5. Non obstantibus felicis recordationis Symmachi, Pauli II, et aliorum Romanorum Pontificum, praedecessorum nostrorum, de rebus Ecclesiae non alienandis, aliisque constitutionibus et ordinationibus apostolicis, ac eiusdem ecclesiae Augustanensis etiam iuramento, confirmatione apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis, statutis et consuetudinibus, caeterisque contrariis quibuscumque.

Datum Romae apud S. Marcum sub annulo Piscatoris, die iv maii mdcii, pontificatus nostri anno xi.

Dat. die 4 maii 1602, pontif. an. xi.

CCLXXXIII.

Confirmatio statuti archiepiscopi Coloniensis, Ecclesiae Hildeseimensis administratoris, quod octo praebendae eiusdem capituli Hildeseimensis presbyteratus et diaconatus ordinem annexum habeant.

Clemens Papa VIII,
ad perpetuam rei memoriam.

Quaecumque ad divini cultus augmentum et ecclesiarum, praesertim ca-

Obstantium derogatio.

Primum.

1 Ex Regest. in Secret. Brevium.

thedralium, decorem per earundem ecclesiarum praesules provide statuta et ordinata esse comperimus, ea, cum a nobis petitur, apostolicae confirmationis robore libenter communimus, prout in Domino salubriter conspiciamus expedire.

§ 1. Cum itaque, sicut venerabilis fratris Hernesti archiepiscopi Coloniensis, Sacri Romani Imperii principis electoris, et ecclesiae Hildeseimensis, ex dispensatione apostolica, administratoris nomine, nobis nuper expositum fuit, ipse Hernestus archiepiscopus et administrator animadvertens in praedicta ecclesia Hildeseimensi, ex obligatione singulari aut statuto, praebendas nullas esse, quibus presbyteratus sive diaconatus ordines annexi essent, atque inde evenisse ut his temporibus, et in illo loco haereticis provinciis circumquaque cincto, sufficientes presbyteri et diaconi ad obeunda divina officia non haberentur, aut facile haberi possent; ideo de unanimi capituli eiusdem ecclesiae consensu statuit et ordinavit, ut octo primo vacaturae praebendae, presbyteratus vicissim et diaconatus ordines annexos habere deberent, cuius statuti seu ordinationis exemplar est quod sequitur, videlicet: Hernestus, Dei gratia, electus et confirmatus archiepiscopus Coloniensis, Sacri Romani Imperii per Italiam archicancellarius et princeps elector, episcopus Leodiensis, administrator Hildeseimensis, Monasteriensis et Freisingensis, princeps Stabulensis, comes palatinus, Rheni, utriusque Bavariae, Angariae, Westphaliae et Bullionis dux, marchio Transimontensis. Universis et singulis praesentes nostras ordinationis, statuti, designationis et distributionis litteras visuris, lecturis et legi audituris salutem in Domino. Cum in cathedrali ecclesia Hildeseimensi, cui ex dispensatione Sanctae Sedis Apostolicae tanquam perpetuus administrator praesumus, ex

obligatione singulari aut statuto, praebendas nullas esse constet, quibus ordo presbyterii sive diaconatus annexus sit, atque inde evenit, ut turbulentissimis hisce temporibus, et loco circumquaque haereticis provinciis cincto, sufficientes presbyteri et diaconi ad obeunda divina officia non habeantur, aut facile haberi queant; nos sacrorum canonum, et oecumenici Tridentini Concilii reformationi sess. xxiv, cap. xii, ac ipsius sedis metropolitanae Maguntinensis, cui praedicta nostra ecclesia tanquam suffraganea subest, vestigiis insistentes, huic malo occurrere, et remedium quaerere volentes, de unanimi consensu nostri capituli, statuendum et ordinandum esse duximus, prout et statuimus et ordinamus, quod octo praebendae in saepefata ecclesia (quas cum consilio eiusdem capituli oneribus huiusmodi commodissime gravari posse iudicaverimus, sive illae de SS. D. N. collatione sint, sive ex illius indulto earum nominatio ad nos, vel etiam capitulum pertinere contigerit) presbyteri et diaconatus ordinem annexum habere, et in perpetuum retinere debeant, prout eosdem Ordines illis, ex nunc prout ex tunc, et ex tunc prout ex nunc in futurum, annectimus et assignamus, ita videlicet, quod prima eiusmodi vacatura, presbyterii, secunda diaconatus, tertia rursus presbyterii, quarta diaconatus, quinta presbyterii, sexta diaconatus, septima presbyterii, octava diaconatus ordinem habere debeant, neque ullis deinceps conferri valeant, nisi ipso actu vel presbyter, vel diaconus respective fuerint, vel infra annum ad huiusmodi ordinem promoveri possint et velint, idque se praestituros medio iuramento confirmant, et nisi illo anno elapso nobis capituloque nostro de eo sufficientem fidem fecerint, missamque in cathedrali ecclesia celebraverint, seu evangelium decantaverint,

Administrator ecclesiae Hildeseimensis, ordines presbyteratus et diaconatus in capitulo cathedralis instituit curat.

Tenore n. d. l. hac super te editi.

atque ita per se divina officia obierint, eo ipso praebenda seu canonicatu privati sint, illaque et illae per eum vel eos, ad quem vel quos collatio seu provisio spectat, alii aequo qualificato, ut supra expressum est, conferri possit. In quorum omnium fidem et testimonium praesentem litteram desuper confectam, manus nostrae subscriptione, et sigilli subappensione iussimus et fecimus communiri. Et nos Arnoldus, praepositus, Fridericus, scholasticus senior, et totum capitulum ecclesiae Hildeseimensis praesentibus attestamur omnia et singula de nostro unanimi consensu, consilio et beneplacito statuta et ordinata, annexa esse et assignata. In quorum fidem sigillum nostrum maius praesentibus est appensum. Actum anno Domini millesimo sexcentesimo primo, feria quarta post Dominicam primam Adventus, in capitulo nostro generali.

Petit a Pontifice confirmari.

Confirmat Clemens.

Obstatum de...

vilegiis quoque, indultis et litteris apostolicis eidem ecclesiae illiusque praesuli, capitulo et canonicis, et quibusvis aliis personis in contrarium praemissorum quomodolibet concessis, confirmatis et approbatis, caeterisque contrariis quibuscumque.

Datum Romae apud S. Marcum sub annulo Piscatoris, die iv maii mdcii, pontificatus nostri anno xi.

Dat. die 4 maii 1602, pontif. an. xi

CCLXXXIV.

Quando fratres Minores Ordinis S. Francisci strictioris observantiae possint in eorum ecclesiis habere organa, paramenta et vasa preciosa.

Sanctissimus Dominus noster Dominus Clemens Papa octavus, etc. Facta ei per reverendissimos dominos reformatores apostolicos relatione memorialis fratris Pauli de Clanaro, visitatoris fratrum Minorum Sancti Francisci de strictiori observantia, Reformatorem nuncupatorum, provinciarum Romae, Tusciae, Marchiae, etc., super dubio:

In relatione data Papae propositum est datum.

§ 1. An dicti Reformati possint in eorum ecclesiis habere organa, paramenta et vasa ecclesiastica preciosa et excessiva, stante bulla eiusdem Sanctissimi Domini nostri, quae illos obligat ad observationem regulae Sancti Francisci, iuxta declarationes Nicolai tertii et Clementis quinti.

An Reformati possint habere organa et paramenta, et vasa preciosa.

§ 2. Sanctitas Sua declaravit et declarat, quod in ecclesiis, quas nunc habent et quas imposterum dicti Reformati aedificabunt, vel quovis modo obtinebunt, in quibus non sunt huiusmodi or-

De la d. a. negative.

§ 3. Nos eiusdem Hernesti archiepiscopi et administratoris pietatem et divini cultus zelum plurimum in Domino commendantes, eius supplicationibus nobis super hoc humiliter porrectis inclinati, praesertim statutum et ordinationem, apostolica auctoritate, tenore praesentium, perpetuo confirmamus et approbamus, illisque perpetuae et inviolabilis apostolicae confirmationis robur adhaeremus, ac omnes et singulos tam iuris quam facti defectus, si qui desuper intervenerint, supplementis.

§ 4. Non obstantibus constitutionibus et ordinationibus apostolicis, ac eiusdem ecclesiae etiam iuramento, confirmatione apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis, statutis et consuetudinibus, pri-

Alia de his fratribus videri possunt in constit. xliii, Clementis VII. In suprema, tom. vi, pag. 155.

gana, paramenta et vasa, non possint ea de novo facere, nec etiam si piorum elemosynis, donatione vel quovis alio titulo offerrentur, seu fierent, illa acceptare, sed teneantur observare regulam cum declarationibus Nicolai tertii, Clementis quinti et septimi.

§ 3. In Ecclesiis vero, quas nunc habent vel imposterum habebunt et acceptabunt, sive fratrum de familia, sive quavis alia concessione obtinebunt, in quibus essent huiusmodi organa, paramenta et vasa eisdem ecclesiis applicata, Sanctitas Sua concedit quod, sine scrupulo aliquo et conscientiae onere, possint ea tenere et illis uti, donec duraverint.

Datum die Dominico v maii MDCH.

CCLXXXV.

*Facultas archiepiscopo Valentinensi convertendi summam LX millium librarum ex pensionibus impositis pro erectione et dotatione parochialium, in emptionem reddituum perpetuorum pro manutentione collegii puerorum ex genere Maurorum nuper conversorum, et erectione seminarii puellarum eiusdem generis*¹.

Venerabili fratri Ioanni archiepiscopo Valentinensi

Clemens Papa VIII.

Venerabilis frater, salutem et apostolicam benedictionem.

Exponi nobis nuper fecit charissimus in Christo filius noster Philippus Hispaniarum rex catholicus, quod cum in regno Valentiae quamplurimi de genere Maurorum a maumethana secta ad christianam fidem noviter conversi reperian-

¹ Ex Regest. in Secret. Brevium.

tur, qui, ut experientia docuit, illius perfidae, et eorum antiquae sectae memoriam cordibus infixam retinentes, in christiana fide parum proficiunt, idem Philippus rex, pro sui singulari pietate et catholicae fidei zelo, antecessorum suorum clarae memoriae regum exemplo, huic malo occurrere cupiens, de praelatorum et aliarum ecclesiasticarum et piarum personarum eiusdem regni consilio, censuit, ultra erectiones et foundationes parochialium ecclesiarum in locis, in quibus ipsi novi christiani de genere Maurorum habitant (ad effectum ut illi proprios rectores habentes, eorum doctrina, verbo Dei et exemplo boni operis in christiana doctrina, piis etiam moribus educarentur, et iis assuescerent) iam factas, valde opportunum et efficax remedium fore ut filii dictorum christianorum, tam masculi quam foeminae, in aliquibus seminariis et collegiis, virtutibus christianis, ac moribus et doctrina ecclesiasticis imbuerentur, ex quo iidem noviter conversi maximum beneficium consequerentur, ut experientia in quodam parvo collegio ad hunc effectum in civitate Valentiae per inclitae memoriae Carolum V, Romanorum imperatorem, ut dicitur, fundato facta docuit; inde ex ipsis novis christianis de genere Maurorum ibidem educatis, aliqui in christiana doctrina et moribus docti prodierunt, qui non solum in christiana religione perseverarunt, sed aliis etiam de eodem genere Maurorum exemplo et doctrina valde profuerunt. Et propterea maxime expediens fore, ut praedictum collegium a Carolo V fundatum ampliaretur, ac unum seminarium pro educatione puellarum de dicto genere Maurorum erigeretur.

§ 2. Quia vero, ut eadem expositio subiungebat, in tabula depositi istius civitatis Valentinensis magna pecuniarum

minarium in regno Valentiae erigi studeat.

is nonnullas pensiones ab archiepiscopo Valentinensi iam depositatas pro

erectione parochiarum petit applicari.

summa ex fructibus mensae tuae archiepiscopalis depositata reperitur, pro terminis decursis unius annuae pensionis perpetuae trium millium et sexcentorum ducatorum, ac aliarum forsan pensionum super eisdem fructibus, apostolica auctoritate, de consensu similis memoriae Philippi II Hispaniarum regis catholici impositarum, ad effectum ut ex illa foundationibus et dotationibus ecclesiarum parochialium et ornamentis ecclesiasticis provideretur, quae summa in nullos adhuc usus conversa fuit, idem Philippus rex cuperet ex praedicta summa, ut praefertur, depositata, et aliis dictae pensionis terminis hactenus decursis, summam sexaginta millium librarum monetae dicti regni in aliquorum perpetuorum reddituum emptionem converti, ipsosque redditus (firmo semper remanente capitali) pro ampliatione et manutentione praedicti collegii perpetuo applicari; residuum vero dictarum pecuniarum depositatarum, et terminorum praedictae pensionis hactenus decursorum in similem emptionem aliorum perpetuorum reddituum pariter converti, ipsosque redditus, firmo similiter remanente capitali, pro erectione, fundatione et manutentione unius seminarii in eadem civitate Valentiae pro educatione et instructione puellarum de genere Maurorum huiusmodi, pariter perpetuo applicari et assignari. Quare nobis humiliter supplicari fecit, ut opportunam ad hoc licentiam et facultatem concedere de benignitate apostolica dignaremur.

§ 3. Nos igitur, qui pro nostro pastoralis munere ad ea libenter intendimus, per quae catholicae religionis stabilimento et propagationi, ac animarum saluti consulitur, eiusdem Philippi regis pio desiderio, quantum in Domino possumus, annuere cupientes, ac singularum litterarum apostolicarum super erectione et

fundatione dictarum ecclesiarum parochialium, et super reservatione pensionis expeditarum tenores, ac veram summam dictarum pecuniarum in tabula dicti depositi, et terminis decursis dictae pensionis depositatarum, praesentibus pro expressis habentes, huiusmodi supplicationibus inclinati, fraternitati tuae, ut ex dictis pecuniis sic depositatis, summam sexaginta millium librarum monetae istarum partium recipere, eamque in emptionem bonorum stabilium aut aliorum perpetuorum reddituum convertere, ipsosque redditus, firmo semper remanente capitali, praedicto collegio pro illius ampliatione et manutentione perpetuo applicare; necnon reliquam summam pecuniarum in dicta tabula depositatarum, nec non etiam aliorum terminorum dictae pensionis hactenus decursorum, in aliorum bonorum stabilium, aut perpetuorum reddituum similium pariter convertere, ipsosque redditus, firmo remanente capitali, ut praefertur, pro erectione, fundatione et manutentione unius seminarii in eadem civitate Valentiae, pro educandis et instruendis in fide et moribus christianis puellis de dicto genere Maurorum, perpetuo pariter applicare et assignare, auctoritate nostra apostolica, possis et valeas, eadem auctoritate, tenore praesentium, plenam, liberam et amplam facultatem concedimus et impertimur.

§ 4. Volumus autem ut collegium et seminarium huiusmodi sub tua et successorum tuorum ecclesiae Valentinensis praesulum obedientia et cura perpetuo permaneant, tuque et tui successores praedicti rectores et administratores (de consensu tamen dicti regis) deputare et ab eisdem rationes eorum administrationis exigere, ac statuta quaecumque, et ordinationes pro gubernio collegii et seminarii praedictorum, et alia quomodo libet opportuna facere, et exequi possis

Adiudicata eisdem archiepiscopo omnino da super his seminariis auctoritate.

Clemens eas applicandi archiepiscopo facultatem concedit.

et valeas; quae omnia et singula; per te, ut praefertur, facienda, perpetuo valida, firma et efficacia fore et esse; praesentes quoque litteras, etiam ex eo quod quicumque interesse habentes, seu praetendentes vocati et auditi non fuerint, de subreptionis vel obreptionis, aut nullitatis vitio, seu intentionis nostrae, vel alio quocumque defectu notari, impugnari, vel redargui, aut alias quomodolibet infringi, revocari, annullari, suspendi vel limitari nullatenus posse; sicque et non aliter per quoscumque iudices ordinarios et delegatos, etiam causarum palatii apostolici auditores, iudicari et definiri debere, ac irritum et inane quidquid secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari, decernas.

Derogatio contrariorum.

§ 5. Non obstantibus quibusvis constitutionibus et ordinationibus apostolicis, ac litteris reservationis dictae pensionis, caeterisque contrariis quibuscumque. Caeterum pensionem praedictam firmam remanere, ac imposterum in eos, ad quos destinata existit, usus omnino converti debere volumus et declaramus.

Datum Romae apud S. Marcum sub annulo Piscatoris, die vi maii MDCII, pontificatus nostri anno XI.

Dat. die 6 maii 1602, pont. an. XI.

CCLXXXVI.

Praefinitio formae communicationis indulgentiarum, orationumque, ac aliorum honorum operum, servanda a fratribus Sanctissimae Trinitatis Redemptionis Captivorum, statis diebus, quibus ipsi generalem benedictionem facere consueverunt.

1 Eadem fere constitutionem pro fratribus Beatae Mariae de Mercede Redemptionis Captivorum legere est in constit. CCLXIII: Cum nos, ut sup., pag. 717.

Clemens Papa VIII, ad perpetuam rei memoriam.

Decet Romanum Pontificem, ea quae de eius mandato per Congregationes Sanctae Romanae Ecclesiae cardinalium, praesertim circa spiritualia regularium Ordinum exercitia, provide statuta et ordinata sunt, ut perpetuo firma et inviolata servantur, apostolicae confirmationis robore communire, prout in Domino salubriter conspicit expedire.

Exordium.

§ 1. Cum itaque in Congregatione venerabilium Fratrum nostrorum S. R. E. cardinalium super Sacris Ritibus et caeremoniis deputatorum quoad institutum et ritum absolutionis, quam vocant, et communicationem indulgentiarum, quae fieri solebat a duabus Congregationibus Regularium, videlicet Sanctissimae Trinitatis Redemptionis Captivorum, et B. Mariae de Mercede, etiam Redemptionis Captivorum, de mandato nostro statutum et ordinatum fuerit in hunc, qui sequitur, modum, videlicet:

Facti series.

§ 2. Sacra Congregatio Rituum, quoad institutum et ritum absolutionis, quam vocant, et communicationem indulgentiarum, quae fieri solet a duabus Congregationibus Regularium, videlicet SS. Trinitatis Redemptionis Captivorum, et Beatae Mariae de Mercede, etiam Redemptionis Captivorum, de mandato S. D. N. statuit et decrevit in hunc, qui sequitur, modum.

De mandato huius Pontificis.

§ 3. Non fiat absolutio, sed fiat communicatio indulgentiarum, quas utraque Congregatio ex concessione et indulto Sedis Apostolicae potest etiam aliis communicare. Haec communicatio fiat tantum confratribus et consororibus amborum Congregationum, et non aliis. Liceat facere dictam communicationem diebus utrique Congregationi et Ordini consuetis, seu a Sede Apostolica concessis, cum eisdem psalmis, versiculis et orationibus,

Congregatio card. super ritibus et caeremoniis de rituum formam praefinitam praedictam communicationis indulgentiarum.

quae iam Romae recognitae, et a reverendissimo vicario Sanctitatis Suae probatae sunt. Ad dictam communicationem indulgentiarum singulis diebus obtinendam, confratres et consorores supradicti sint contriti et confessi, et sacrosanctae Eucharistiae communione refecti, alias dictas indulgentias non consequantur.

Et eadem Congregationum formam communicationis praescripsit bonorum operum.

§ 4. De communicatione orationum, ieiuniorum, missarum aliorumque honorum operum, quae fiunt in utraque Congregatione et Ordine, quamvis non sit usitatum, eam ita generatim fieri, sed certis tantum personis et benefactoribus, tamen Sanctitas Sua non prohibet id fieri supradictis diebus, omnibus, qui praesentes fuerint, confratribus tantum et sororibus, ut de indulgentiis supra dictum est.

Communicatio huius formae.

§ 5. Forma tamen huius communicationis fiat nudis et simplicibus verbis in hunc fere modum, videlicet: Item communicamus vobis, fratres, orationes, ieiunia, missas, peregrinationes et labores pro redimendis etiam captivis susceptos, caeteraque opera bona, quae per Dei gratiam in nostra Congregatione et Ordine fiunt. In nomine Patris, et Filii, et Spiritus Sancti. Amen.

Prohibita publice invitandi populum ad consequendas eiusmodi communicationes.

§ 6. Prohibet expresse Sanctitas Sua, ne populus in civitatibus, terris et locis publice invitetur a dictis Congregationibus ad suas ecclesias ad consequendam supradictam communicationem indulgentiarum et bonorum operum, hoc est in plateis, viis et locis publicis non apponantur cedulae impressae seu manuscriptae, quibus indicatur et promulgetur talis communicatio indulgentiarum.

Emendatio formae d. communicationis a vicario Pontificis iam editae.

§ 7. In ea forma communicationis indulgentiarum, quae ab illustrissimo et reverendissimo vicario Urbis recognita, et Congregationi seu Ordini Sanctissimae Trinitatis tradita est per novam orationem, et quae incipit: *Concedimus vobis,*

verba illa, in quantum vestra expetit oratio, et ad nos pertinet iurisdictio, tamquam parum necessaria, omittantur. Item in ultima oratione, ubi dicitur: *Beato Petro Apostolo dedit licentiam animas ligandi*, verbum *licentiam* hoc loco, tanquam non satis accommodatum, deleatur, ponendo *potestatem*. Alexander Cardinalis Florentinus.

Hic idem Pontifex praedicta decreta congregationis approbat, et observari praecipit.

§ 8. Nos volentes decreta huiusmodi inviolate, perpetuo observari debere, motu proprio, et ex certa nostra scientia, ac matura deliberatione, praedicta decreta de nostro speciali mandato edita esso declarantes, illa perpetuo confirmamus et approbamus, ac praedictas Congregationes et eorum religiosos inviolate, perpetuo, observare debere percipimus et mandamus.

Irritum in contrarium attentanda.

§ 9. Irritum nihilominus et inane decernentes quidquid secus super his a quoquam, quavis auctoritate, et cuiusvis alterius concessionis, etiam a nobis, et Apostolica Sede obtentae, quam ad praesentium formam specialiter reducimus, praetextu, contigerit attentari.

Derogat contrariis.

§ 10. Non obstantibus constitutionibus et ordinationibus apostolicis, ac earumdem Congregationum et Ordinum etiam iuramento, confirmatione apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis statutis et consuetudinibus, privilegiis quoque, indultis et litteris apostolicis, illis et cuilibet illarum, sub quibuscumque tenoribus et formis, in contrarium praemissorum quomodolibet concessis, confirmatis et approbatis. Quibus omnibus et singulis eorum tenores praesentibus pro expressis habentes, hac vice dumtaxat specialiter et expresse derogamus, caeterisque contrariis quibuscumque.

Transumptis credi iubet.

§ 11. Volumus autem ut praesentium transumptis, etiam impressis, eadem fides habeatur, quae praesentibus ipsis habetur.

Datum Romae apud S. Marcum, sub annulo Piscatoris, die IX maii MDCII, pontificatus nostri anno XI.

Dat. die 9 maii 1602, pontif. an. XI.

CCLXXXVII.

Breviarii Romani iussu Pii V olim restituti et editi, et deinde perperam in aliquibus immutati, iterata restitutio, cum permissione Breviariorum iam impressorum, et prohibitione novorum aliter de caetero imprimendi.

Clemens Papa VIII,
ad perpetuam rei memoriam.

Orandi varietas in Ecclesia Dei vitanda est.

Cum in Ecclesia Catholica a Christo Domino nostro sub uno capite, eius in terris vicario, instituta, unio, et earum rerum, quae ad Dei gloriam et debitum ecclesiasticarum personarum officium spectant, conformatio semper conservanda sit, tum praecipue illa communio uni Deo, una et eadem formula preces adhibendi, quae Romano Breviario continetur, perpetuo retinenda est, ut Deus in Ecclesia per universum orbem diffusa, uno et eodem orandi et psallendi ordine, a christifidelibus semper laudetur et invocetur.

Idem Pius V Breviarium Romanum restituit et immutationem prohibuit.

§ 1. Quamobrem ex decreto sacri Concilii Tridentini, felicitis recordationis Pius Papa V, praedecessor noster, pie ac sapienter admodum varietatem illam Breviariorum, quae in singulis Ecclesiis fere diversa habebantur, nonnullis tantum exceptis, sustulit, ac ipsum Breviarium restituit, et Romae accuratissime imprimi et promulgari curavit, quod ut integrum, inviolatumque ab omnibus haberetur,

1 Hanc Pii V primam restitutionem inspicere in ipsius constitut. c. Quod a nobis, tom. VII, pag. 685.

debita provisione adhibita, inter alia statuit, ne ullo umquam tempore, in totum vel ex parte mutaretur, aut illi aliquid adderetur, vel omnino detraheretur, sub poenis in eadem constitutione contentis.

§ 2. Cum vero, progressu temporis, typographorum negligentia et incuria, et nimia aliorum, etiam ea quae ad ipsos non pertinent, temere sibi assumendum licentia et audacia, multi errores in illud irrepserint, ac tum in sacra Scriptura et lectionibus Patrum, tum in vilis Sanctorum, Rubricis, aliisque locis, sine nostra et Romanorum Pontificum, praedecessorum nostrorum, auctoritate, pro cuiusque arbitrio pleraque addita et immutata fuerint, ita ut nulla iam reperiantur Breviaria, quae a prima editione eiusdem Pii in multis non discrepent atque dissentiant, et aliqua recognitione non indigeant:

§ 3. Nos, qui pro pastoralis nostrae sollicitudine in eam curam praecipue incumbimus, ut ea, quae a praedecessoribus nostris sancte ac pie instituta sunt, perpetuo integra et inviolata conserventur; quae vero hominum culpa immutata sunt atque corrupta, et quae recognitionem exigunt, in pristinum statum restituantur et reformentur, mandavimus nonnullis piis et eruditis viris (quorum consultatione et opera in huiusmodi rebus frequenter utimur) ut idem Breviarium, nova adhibita diligentia, accuratius inspicerent atque examinerent, et ea, quae depravata esse et recognitione indigere animadvertent, pro sua doctrina et pietate restituerent. Quod cum ab iis exacte ac profecto non medioeri cum emolumento praestitum fuerit, ita ut ex superiori illo incommodo per occasionem non parum utilitatis provenerit; nos illud in nostra typographia Vaticana quam emendatissime imprimi ac divulgari iussimus.

§ 4. Ut autem illius usus in omnibus

Attamen immutatum in multis fuit.

Hic propterea Pontif. Breviarium iterum inspicere et examinari, et restitui mandavit et Romae in typographia Vaticana imprimi fecit.

Illud non alibi quam in dicta typographia de caetero imprimi posse iubet, nisi praevia Inquisitorum, et iis non ex laudibus, licentia Ordinarii.

Typographis alter vel alibi imprimendis, atque Bibliopolaris vendentibus imponi poenas.

Licentiarum quoque sine concessione Ordinarii formam praestantibus.

christiani orbis partibus perpetuis futuris temporibus conservetur, ipsum Breviarium in alma Urbe nostra in eadem typographia tantum, et non alibi, imprimi posse decernimus; extra Urbem vero iuxta exemplar in dicta typographia nunc editum, et non aliter, hac lege imprimi posse permitimus, ut nimirum typographis quibuscumque illud imprimere volentibus, id facere liceat, requisita tamen prius et in scriptis obtenta dilectorum filiorum Inquisitorum haereticae pravitatis in iis locis, in quibus fuerint, ubi vero non fuerint, Ordinarii locorum licentia.

§ 5. Alioquin si, absque huiusmodi licentia, dictum Breviarium sub quacumque forma de caetero ipsi imprimere, aut bibliopolarum vendere praesumpserint, typographi bibliopolarum extra Statum nostrum Ecclesiasticum existentes excommunicationis latae sententiae, a qua nisi a Romano Pontifice, praeterquam in mortis articulo constituti, absolvi nequeant, in alma vero Urbe ac reliquo Statu Ecclesiastico commorantes, quingentorum ducatorum auri de Camera, ac amissionis librorum et typorum omnium Camerae Apostolicae applicandorum poenas, absque alia declaratione, irremissibiliter incurrant eo ipso. Et nihilominus eorundem Breviariorum (per eos de caetero, absque huiusmodi licentia, imprimendorum aut vendendorum) usum, ubique locorum et gentium, sub eisdem poenis, perpetuo interdicens et prohibemus.

§ 6. Ipsi autem Inquisitores seu Ordinarii locorum, antequam huiusmodi licentiam concedant, Breviaria ab ipsis typographis imprimenda, et postquam impressa fuerint, cum hoc Breviario, auctoritate nostra recognito et nunc impresso, diligentissime conferant, nec in illis aliquid addi vel detrabi permittant, neque in praemissis praetextu incuriae typographorum, aut non factae

per correctores, aut alios ab ipsis forsitan deputandos diligentiae, se aliquo modo excusare, quodque in infrascriptas poenas incurrerint, vel allegare valeant, et in ipsa licentia originali de collatione facta, et quod omnino concordent, manu propria attestentur, cuius licentiae copia initio vel in calce cuiusque Breviarii semper imprimatur. Quod si secus fecerint, Inquisitores videlicet privationis suorum officiorum ac inhabilitatis ad illa et alia imposterum obtinenda; antistites vero et Ordinarii locorum suspensionis a divinis ac interdicti ab ingressu ecclesiae; eorum vero vicarii privationis similiter officiorum et beneficiorum suorum, et inhabilitatis ad illa et alia imposterum obtinenda, ac praeterea excommunicationis, absque alia declaratione, ut praefertur, poenas incurrant eo ipso.

§ 7. Caeterum pauperum clericorum et aliarum personarum ecclesiasticarum, ac typographorum et bibliopolarum quoruncumque indemnitate ex benignitate apostolica rationem habentes, eisdem Breviaria haecenus impressa penes se habentibus, ut ea retinere, et illis uti, eaque vendere respective possint, similiter permittimus et indulgemus.

§ 8. Non obstantibus licentiis, indulgentiis et privilegiis quibuscumque typographis, haecenus per nos, seu Romanos Pontifices praedecessores nostros, Breviarium praedictum Pii praedecessoris imprimendi concessis, quae per praesentes expresse revocamus, et revocata esse volumus; necnon constitutionibus et ordinationibus apostolicis generalibus vel specialibus in contrarium praemissorum quomodocumque concessis, confirmatis et approbatis; quibus omnibus, etiamsi de illis eorumque totis tenoribus, specialis, specifica et expressa mentio habenda esset, tenores huiusmodi praesentibus pro expressis habentes, hac vice dumtaxat specialiter et

Usus vero tam impressorum Breviariorum permittit.

Clausula constitutionum derogatorias approbat.

expresse derogamus, caeterisque contra-riis quibuscumque.

Transumpti
credi iubet.

§ 9. Volumus autem, ut praesentium nostrarum litterarum exemplaribus, etiam in ipsis Breviariis nunc impressis, et manu alicuius notarii publici subscriptis, et sigillo alicuius personae in dignitate ecclesiastica constitutae munitis, eadem prorsus fides habeatur, quae ipsis praesentibus haberetur, si essent exhibitae vel ostensae.

Datum Romae apud Sanctum Marcum, sub annulo Piscatoris, die x maii MDCII, pontificatus nostri anno XI.

Dat. die 10 maii 1602, pontif. an. XI.

CCLXXXVIII.

Confirmatio erectionis et dotationis parochialium ecclesiarum in locis dioecesis Dertusensis pro instructione Maurorum recenter ad fidem catholicam conversorum, iuxta taxam a delegatis ab episcopo Dertutensi factam.

Clemens Papa VIII.

ad perpetuam rei memoriam.

Apostolici muneris nobis licet immeritis divina disponente clementia impositi ratio postulat, ut qui universalis Ecclesiae regimini praesidemus, ipsi de cunctorum christifidelium animarum salute, et de catholica fide confirmanda et propaganda assidue cogitemus, atque in his, quae per catholicos reges ad hunc etiam finem directa fuisse dignoscuntur, apostolicae nostrae auctoritatis partes libenter interponamus.

Sollicitudo
Pontificis fidei
christianae pro-
pagandae.

§ 1. Alias siquidem pro parte clarae memoriae Philippi secundi Hispaniarum regis catholici nobis exposito, quod licet pro instructione Moriscorum seu a Mau-

Gregor. XIII.
nonnullas par-
ochias erigi cu-
raverat pro in-
structione Mau-

Ex Regest. in Secret. Brevium.

ris ad christianam fidem iamdudum conver-
sorum ad chri-
stianam fidem
conversorum.
versis descendendum, regni Valentiae,
alias complures iam fuissent in eodem
regno parochiales ecclesiae et vicariae
erectae et dotatae, etiam vigore litterarum
felicitis recordationis Gregorii Pa-
pae XIII praedecessoris nostri, die xvii
iulii MDLXXVI et xxx augusti mensium
MDLXXVII annorum Domini in forma bre-
vis expeditarum, Quia tamen pro meliori
et commodiori eorumdem Moriscorum,
seu noviter conversorum, eorumque de-
scendentium in catholica fide et doctrina
educatione et institutione expediebat
alias itidem de novo erigere parochiales
ecclesias et vicarias in Valentinensi et Der-
tusensi, Segobricensi et Oriolensi dioe-
cesibus, ac iam erectas et minus congrue
dotatas, dotibus seu redditibus et proven-
tibus augere, prout venerabiles fratres
archiepiscopus Valentinensis ac Dertu-
sensis, Segobricensis et Oriolensis epi-
scopi, vel ad id per eos deputandae per-
sonae idoneae magis opus et expediens
esse cognovissent; idem Philippus rex
cupiebat per nos in praemissis opportune
provideri.

Novas tamen
erigi erectas quo
magis congrue
dotari potuit Phi-
lippos II.

§ 2. Nos pium eiusdem Philippi regis
zelum plurimum in Domino commen-
dantes, ac quorumcumque eiusdem Gre-
gorii praedecessoris, et aliarum desuper
forsan expeditarum litterarum tenores
praesentibus pro expressis habentes, eius-
dem Philippi regis in ea parte supplica-
tionibus inclinati, eisdem archiepiscopo
Valentinensi ac Dertusensi, Segobricensi et
Oriolensi episcopis dedimus in mandatis,
quatenus quilibet eorum, in suis respec-
tive dioecesibus, Morisci, seu a Mauris
descendentes praedicti inhabitant, ubi
parochiales ecclesiae aut vicariae non-
dum erant erectae, et alias erigere, do-
tare, dividere, seu dotes adaugere et
fundare oporteret, seu expedire visum
foret, erectiones, foundationes, divisiones,

Clemens man-
davit nonnullis
regni Valentiae
episcopis ut re-
gibus votis face-
rent satis, con-
cessissetque ei ne-
cessarias facultates.

distinctiones, applicationes, taxas et ta-
xationes, dotationes, dotiumque iam fa-
ctarum et attributarum, ac reddituum et
proventuum adauktiones huiusmodi, sive
iuxta eorumdem Gregorii praedecessoris
litterarum formam, sive iuxta aliarum
per eisdem archiepiscopum et episcopos,
simul vel seorsim, faciendam et praescri-
bendam, prout eis magis et melius ex-
pedire videretur, designarent, et par-
ticulariter specificarent, illasque desi-
gnatas et specificatas ac in scriptis dili-
genter redactas ad nos et hanc Sanctam
Sedem Apostolicam transmitterent, ut
quod magis ad Dei laudem, et praedi-
ctorum Moriscorum, seu noviter conver-
sorum institutionem, et utilitatem, et
aliarum ecclesiarum indemnitate[m] spe-
ctare cognovissemus, statuere, decernere
et ordinare valeremus, dantes et conce-
dentes eisdem archiepiscopo et episcopis,
et cuilibet eorum in praemissis omnibus
et singulis, auctoritate nostra apostolica,
plenam, liberam, amplam et omnimodam
auctoritatem et potestatem, prout in no-
stris in simili forma brevis, sub die xxvii
februarii MDCXVII, pontificatus nostri anno
sexto expeditis litteris plenius continetur.

Episcopus Dertu-
sensis sexdecim
parochias
erigit funt-
que.

§ 3. Cum autem, sicut nuper pro parte
carissimae in Christo filii nostri Philippi
Hispaniarum regis catholici, ac bonae
memoriae Gasparis episcopi Dertusensis
nobis expositum fuit, idem Gaspar epi-
scopus mandatis nostris huiusmodi obe-
diens, et pastoralis officii sui debitum
adimplere procurans, totis viribus in-
cumbens, universa oppida suae dioecesis
Dertusensis (quae noviter conversi huius-
modi, et seu eorum descendentes inco-
lunt) perlustraverit, et his omnibus et
singulis, quae pro debita mandatorum
nostrarum executione et praedictorum
noviter conversorum in vera et catholica
fide instructione expediri visa fuerunt,
maturius consideratis, ac diligenti cura

perpensis, considerans in eius Dertusen-
si dioecesi, in qua sexdecim noviter con-
versorum huiusmodi oppida, ut inferius
designabitur, continentur, ut neophyti
praedicti simili et communi omnium
instructione fidei catholicae praeceptis
imbui, et fidei huiusmodi incrementa sus-
cipere valerent, fieri oportebat; ea pro-
pter normam venerabilis fratris archie-
piscopi Valentinensis, qui vigore dictarum
litterarum Gregorii XIII, diversas paro-
chiales ecclesias et vicarias instituit, inse-
quendo erectiones, foundationes, divisiones,
distinctiones, dotiumque iam factarum et
attributarum, ac reddituum et proventuum
parochialium ecclesiarum et viciarum
huiusmodi in eius dioecesi in hanc, quae
sequitur, formam designavit, videlicet:
Sanctissimo Domino nostro Domino Cle-
menti divina providentia Papae VIII, Ga-
spar episcopus Dertusensis, post pedum
osculum, debitam obedientiam et reve-
rentiam. Recepi litteras vestrae Sanctita-
tis, seu earum transumptum in forma
brevis, ad preces et supplicationem Phi-
lippi Hispaniarum regis catholici et po-
tentissimi expeditas, et infra insertas,
quas praefatus rex fidei zelo, iure quasi
haereditario a patre in filium devoluto,
studioque sancto erigendi omnino Moris-
cos, seu noviter ad fidem conversos, ab
erroribus et insaniis mahometanis ad
me transiit, petens ac mandans ut ad
executionem litterarum procederem,
omniaque in eis contenta adimplerem,
quarta litterarum tenor sequitur, et est
talis: In Nomine Sanctissimae et indivi-
duae Trinitatis, Patris, et Filii, et Spi-
ritus Sancti. Amen. Noverint universi et
singuli praesentis publici transumpti in-
strumentum visuri, lecturi pariter et legi
audituri, quod nos Ors Arcelus Sanctes,
protonotarius apostolicus Sanctissimi Do-
mini nostri Papae, eiusque camerarius,
necnon Curiae causarum Camerae Apo-

Litterae apo-
stolice ad Ponte-
ficem hanc con-
tinent.

Referuntur
litterae ad Pontifi-
cem hanc con-
tinent.

stolicæ generalis auditor, Romanaeque Curiae iudex ordinarius, sententiarum quoque et censurarum tam in eadem Romana Curia, quam extra eam latorum et quarumcumque litterarum apostolicarum universalis et merus executor ab eodem Sanctissimo Domino nostro Papa specialiter deputatus. Habuimus, vidimus, legimus et diligenter inspeximus litteras apostolicas Sanctissimi in Christo Patris et Domini nostri Domini Clementis divina providentia Papae VIII, in forma brevis, sub annulo Piscatoris more Romanae Curiae debite expeditas super dotatione parochialium Maurorum, sanas et integras, non vitiatas, non cancellatas, neque in aliqua earum parte suspectas, sed omni prorsus vitio et suspitione carentes, prout in eis prima facie apparebat, quarum quidem litterarum tenor et continentia erat talis, videlicet: Venerabilibus fratribus archiepiscopo Valentiniensi, ac episcopis Dertusensi, Segobriensi et Oriolensi Clementis Papa VIII. Venerabiles fratres, salutem et apostolicam benedictionem. Exponi nobis nuper fecit charissimus in Christo filius noster Philippus Hispaniarum rex catholicus, quod licet pro instructione Moriscorum, seu a Mauris ad christianam fidem iam dudum conversis descendentium, regni Valentiae, alias complures iam fuerint in eodem regno parochiales ecclesiae et vicariae erectae et dotatae, etiam vigore litterarum felicitis recordationis Gregorii Papae XIII, die xvi iulii MDLXXVI et xxx augusti mensium, MDLXXVII annorum Domini in forma brevis expeditarum: quia tamen pro meliori et commodiori eorumdem Moriscorum, seu noviter conversorum, eorumque descendentium in catholica fide et doctrina educatione et institutione, expedit alias itidem de novo erigere parochiales ecclesias et vicarias in vestris dioecesibus, ac praesertim Segobriensi, Dertusensi et

Oriolensi; ac iam erectas et minus congrue dotatas, dotibus seu redditibus et proventibus augere, prout fraternitates vestrae, vel ad id per eas deputandae personae idoneae, magis opus et expediens esse cognoverint; idcirco idem rex nobis humiliter supplicari curavit, ut in praemissis opportune providere de benignitate apostolica dignemur. Nos igitur ipsum eiusdem Philippi regis zelum plurimum in Domino commendantes, ac quorumcumque eiusdem Gregorii praedecessoris, et aliarum desuper forsitan expeditarum litterarum tenores praesentibus pro expressis habentes, huiusmodi supplicationibus inclinati, eisdem fraternitatibus vestris, apostolica auctoritate nostra, tenore praesentium, committimus et mandamus, quatenus quilibet vestrum in suis respective dioecesibus, terris et locis, in quibus Morisci, seu a Mauris descendentes praedicti inhabitant, ubi parochiales ecclesiae seu vicariae nondum erectae sunt, et alias erigere, dotare, dividere, seu dotes adaugere et fundare oportebit, seu expedire visum fuerit, erectiones, fundationes, divisiones, distinctiones, applicationes, taxas et taxationes, dotationes, dotiumque iam factarum et attributarum, ac reddituum et proventuum adauktiones huiusmodi, sive iuxta earumdem Gregorii praedecessoris litterarum formam, sive iuxta aliarum per vos, simul vel seorsim, faciendarum et praescribendarum, prout vobis magis et melius expedire videbitur, designetis et particulariter specificetis, illasque designatas ac specificatas, et in scriptis diligenter redactas, ad nos et hanc Sanctam Apostolicam Sedem transmittatis, ut quod magis ad Dei laudem, et ipsorum Moriscorum, seu noviter conversorum institutionem et utilitatem, ac aliarum ecclesiarum indemnitatem spectare cognoverimus, statuere, decernere et or-

Quibus inser-
tae erant litte-
rae Clementis
PP. ad episco-
pos, de quibus
supra.

dinare valeamus: dantes et concedentes fraternitatibus vestris, et cuilibet vestrum in praemissis omnibus et singulis, auctoritate nostra apostolica praefata, tenore praesentium, plenam et omnimodam auctoritatem, facultatem et potestatem. Non obstantibus praemissis, ac quibusvis constitutionibus et ordinationibus apostolicis, caeterisque contrariis quibuscumque. Datum Romae apud Sanctum Petrum, sub annulo Piscatoris, die xxvii februarii MDXCVII, pontificatus nostri anno sexto. Locum $\frac{1}{2}$ annuli Piscatoris, M. Vestrius Barbianus. Quibus quidem litteris diligenter inspectis, eas ad requisitionem illustris viri domini Lauri Dubuil potentissimi et invictissimi Domini Philippi Hispaniarum regis catholici in Romana Curia agentis exemplari, transmissi et in hanc publicam transumpti formam redigi mandavimus, decernentes ac volentes, ut huic praesenti transumpto publico cum suis originalibus litteris diligenter collationato, talis tantaeque fides adhibeatur, qualis et quanta adhiberetur ipsis originalibus, si forent exhibitae vel ostensae. Quibus omnibus et singulis auctoritatem nostram ordinariam interposuimus, et decretum. In quorum omnium et singulorum fidem praesens transumptum exinde fieri, et per notarium infrascriptum subscribi, sigillaque nostri, quo in talibus utimur, iussimus et fecimus appensione muniri. Datum Romae in aedibus nostrae solitae habitationis sub anno a Nativitate Domini nostri Iesu Christi MDXCVII, indictione x, die vero ii mensis martii, pontificatus praelibati Sanctissimi Domini nostri Clementis Papae VIII anno eius sexto. T. Lapius locumtenens. I. Franciscus Ugolinus Curiae causarum Camerae Apostolicae notarius. Post quarum quidem litterarum, seu illarum transumpti plenam fidem facientis receptionem, volens mandatis vestrae Sanctitatis, tanquam

obtemperando Pontificis mandatis. filius obedientiae, obtemperare, eaque ad debitum effectum deducere, ac simul Philippo invictissimo regi morem gerere, eximioque ac sancto suae Maiestatis studio satisfacere, in causa mihi commissa et exacta diligentia adhibita incumbere, eamque urgere coepi. Eo tamen commodius et citius perficere negotium potui, quod Felicianus Figueroa praecentor Ecclesiae Valentiniensis, ac officialis et vicarius generalis huius dioecesis Dertusensis, vir doctrina ac in rebus agendis experientia, iustitia, zelo et in catholicam religionem studio, probitate, necnon caeteris virtutibus, quibus eum largitor Altissimus larga manu decoravit, insignis, summa prudentia et diligentia laudabiliter fuisset negotium istud exequutus: hic namque accesserat antea, sequens mandatum regis Philippi, ad omnia quae in hac dioecesi sunt Moriscorum oppida et loca, et in quibus parochiales ecclesias erigi expediat, quasque dotare, dividere, seu dotes adaugere et fundare oporteat, hic namque accesserat antea, sequens mandatum regis Philippi, ad omnia quae in hac dioecesi sunt Moriscorum oppida et loca, et in quibus parochiales ecclesias erigi expediat, quasque dotare, dividere, seu dotes adaugere et fundare oporteat, investigaverat ac perspexerat, erectiones, fundationes, divisiones, distinctiones, dotiumque causa factarum et attributarum, ac reddituum et proventuum adauktiones quomodolibet factas et faciendas collegerat et praescripserat, omniaque et singula necessaria et opportuna designaverat, et particulariter specificaverat. Receptis vero litteris vestrae Sanctitatis, quae egregie inchoaverat, solerter ac legitime peregit, praecipiente rege Philippo, qui ut Morisci, destructis illorum erroribus, quibus aestuant, fidei catholicae veritatem agnoscant et sequantur, serio invigilat, et omni studio, omni pietate et diligentia, eos ab insanis mahometicis divellere nititur: omnia autem et singula a dicto Feliciano Figueroa facta, idem rex catholicus laudavit et expedire indicavit. Idem, et ego sentio, eademque approbo, sicuti bonam partem

Nonnullis ad
hancmodi ere-
ctionem et do-
tationem foren-
dam deputat.

Et quae illi
gessere iudicio
Sedis Apostoli-
cae supponit.

retuli et probavi in visitatione liminum Apostolorum per nuncium circa haec, et alia instructum, adiecta earum rerum notatione, quae mihi observatione dignae visae sunt. Itaque quidquid per dictum Felicianum Figueroa collectum et elaboratum est, ad Sanctam Sedem Apostolicam transmittito, ut Sanctitas Vestra, quod magis ad Dei laudem et ipsorum Moriscorum, seu noviter conversorum, institutionem et utilitatem, ac aliarum ecclesiarum indemnitate spectare cognoverit, statuere, decernere et ordinare valeat, ad quae omnia peragenda supplex precor, ut optima Vestrae Sanctitatis voluntas in summa potestate non desit, cui nihil potest esse praelarius et optabilius, quam ut ager Dominicus a sentibus adeo pungentibus purgetur, et ulceribus tam putridis et rancidis remedium necessarium applicetur, ut expulsa Moriscorum perfidia, profligataque mentium caligine, splendore evangelicae doctrinae coecitas ab eorum animis propulsetur, nec commovere se possit deinceps error, quin, quam primum emergerit, comprimatur. Tenor vero eorum, quae praemissa sunt, sequitur, et est talis.

Forma erectionis, dismembrationis et dotationis de centum libris monetae Valentinae parochialium ecclesiarum in oppidis Maurorum nuper ad fidem catholicam conversorum, diocesis Dertusensis, auctoritate ordinaria, ad voluntatem, zelum et directionem Philippi secundi Hispaniarum regis catholici facta.

Almanara, Lalloso et Chinchés.

Oppidum *Lallosa* centum continet domos christianorum nuper ad fidem catholicam conversorum, ad mare situm, et incensibus infidelium Maurorum expositum. In eo parochialis ecclesia est sub invocatione Salvatoris totius mundi

per commissarios apostolicos, ad supplicationem sacrae caesareae catholicae maiestatis Caroli V imperatoris, Hispaniarum regis, de anno MDXXXIV a Sancta Sede Apostolica tunc missos, dismembrata a parochiali ecclesia de *Almanara*, in parochialem erecta cum ei annexo oppido *Chinchés*, et pro rectoris dote triginta libras ex primitiis utriusque oppidi commissarii praefati assignarunt. Postmodum vero de anno MDLXIX episcopus tunc Dertusensis horum forsitan inscius eadem oppida a praefata parochiali de *Almanara* disiunxit, rectoremque in oppido *Chinchés* residentem constituit cum salario quadraginta unius librarum a rectore de *Almanara* persolvendo ratione primitiarum, quas ex eisdem oppidis recipit cum obligatione duas missas diebus dominicis et festivis celebrandi, alteram in oppido *Lallosa*, alteram in oppido *Chinchés*, quod a christianis veteranis incolitur. Et quoniam oppidum *Lallosa* habitatoribus abundat in fide catholica peculiariter instituendis, distatque ab oppido *Chinchés* tertia parte leuca, oportetque in eo parochialis ecclesia cum suo proprio rectore ne maneat seiuncta ab ecclesia de *Chinchés*, dotataque de centum libris pro sustentatione rectoris quotannis existat, hoc videlicet modo: quod rector de *Almanara* solvat quadraginta libras monetae Valentinae quolibet anno rectori de *Lallosa* ratione primitiarum, quas in eo oppido colligit, quae tantundem fuerunt aestimatae, in quibus Gabriel Agras presbyter Valentinae dictae parochialis quondam rector, cui reservata est annua pensio auctoritate apostolica centum sexaginta librarum, pro rata contribuere teneatur, habeatque propterea rector ius retinendi tres praeposituras sedis Dertusensis, quas videlicet obtinet hospitalarius, sacrista et archidiaconus de *Borriol* dignitates in ecclesia Dertusensi solvant

decem et octo libras, sex pro qualibet praepositura, ratione tertiae partis fructuum decimalium, quos inde recipiunt, qui valoris sunt quinquaginta librarum. Mensa vero episcopalis solvat triginta duas libras ad complementum centum librarum ratione fructuum decimalium, et ratione decreti per episcopos comprovinciales de anno MDLXXIII facti, quo ipsi et episcopus Dertusensis ad contribuendum de eorum mensis quidquid pro dotatione parochialium nuper ad fidem conversorum necessarium foret, se adstrinxerunt et promiserunt, et quocumque modo parochialis ecclesia de *Almanara* vacare contigerit, eo ipso primitiae oppidi de *Lallosa* ab ea separatae et dismembratae, ac ecclesiae parochiali et rectori de *Lallosa* applicatae in perpetuum mancant, et eo casu rector de *Almanara* sit liber a solutione dictarum quinquaginta librarum, et pensionarius praefatus teneatur adhuc contribuere pro rata supradicta. Oppidum praeterea *Chinchés* disiunctum sit a parochiali de *Lallosa*, et presbytero seu rectori eius ecclesiae ministranti et residenti, rector de *Almanara* solvere teneatur quolibet anno illas quadraginta duas libras, quas antea solvebat pro servitio amborum oppidorum ratione primitiarum, quas ex oppido *Chinchés* recipit, quae valoris sunt septuaginta librarum. Et quoniam ecclesia oppidi *Lallosa*, extra oppidum, in loco remoto et difficili mulierum et puerorum accessu sita est, et angusta nimis, aedificetur aliud templum capax et opportunum iuxta formam et situm designatum, et in eo turris pro tuitione personae rectoris ab infidelibus hostibus marinis, quem etiam iurati et universitas tueri et salvare teneantur, et de eo rationem reddere. Terrae vero et redditus olim mesquiae ecclesiae applicati mancant, et per rectorem et iuratos administrantur.

Vallis de Uxo, Benigafull, Alcedia, Cencia.

Vallis, quam dicunt de *Uxo*, cuius dominus temporalis est dux de *Cardona*, qui etiam dux erat *Segobricensis*, novem continet oppida, videlicet *Alcedia*, *Benigafull*, *Cencia*, *Bonicabat*, *Zaneta*, *Benigartlo* (quae ita sunt vicina, ut penes sese contingant), *Castro*, *Alfandiguilla* et *Benigabdon*, quae ab his sunt leuca una remotiora, omnia quingentis et novem domibus constant. Erat parochialis antiqua sub uno dumtaxat rectore viginti sex libris ex primitiis dotata, quas universitates dictorum locorum solvere consueverunt ratione primitiarum et decimarum, quas hodie penes se retinent, ex quadam concordia cum domino temporali dictae Vallis, ad quem ex privilegio apostolico pertinebant, antiquitus facta. Dominus enim temporalis dictas primitias et decimas eis tradidit et concessit, commutatione quorundam censualium, in quibus dictae universitates pro eodem domino se obligaverant, et quae hodie persolvunt cum obligatione solvendi septuaginta quinque libras archidiacono maiori cathedralis ecclesiae Dertusensis pro compositione propter iura, quae ad certam partem decimarum ipsi archidiacono pertinere praetendebatur. Ab hac parochiali commissarii apostolici iam dicti, de anno MDXXXIV, oppida *Castro*, *Alfandiguilla* et *Benigabdon* disiunxerunt, et in eis ecclesiam parochialem noviter crexerunt et dotarunt, prout infra dicitur. In caeteris vero sex oppidis parochialem antiquam reliquerunt cum uno rectore, qui duas missas celebrare teneretur, alteram in ecclesia oppidi de *Alcedia*, altera in ecclesia oppidi *Bonicabat* diebus dominicis et festivis, et pro dote ultra illas viginti sex libras, quas universitates praefatae pendebant, alias decem libras ei

Relatio locorum, in quibus Mauri degunt, et erectae vel dotatae sunt parochiae

applicarunt ex illis septuaginta quinque libris, quas praefatus archidiaconus Dertusensis, ratione iam dietae compositionis, recipit. Terras vero et redditus omnium olim mesquitarum dietae vallis, duci Segobricensi domino temporali applicarunt et consignarunt, cum obligatione reficiendi ecclesias et ornamenta, caeteraque necessaria providendi. Quae dotatio et applicatio nunc etiam constat, praeterquam quia dominus temporalis nec ecclesias refecit, nec ornamenta providit, sed ad eius preces universitates praefatae alias quadraginta quatuor libras pro sustentatione rectoris auxerunt, qui fame peribat, quarum undecim solvebant universitates de Castro Alfandiguilla et Benigabdon. Et quoniam praedicta sex oppida quavis contigua; numerosa sunt plebis, itaut ab uno rectore minime in fide catholica instrui possint, oportet quod tria oppida Benigahat, Zaneta et Benigarlo separantur ab ecclesia parochiali Vallis de Uxo, et in oppido Benigahat erigatur ecclesia parochialis, et dotetur de centum libris, prout infra dicitur; et quod ecclesia parochialis antiqua maneat in oppido Benigafull, quod septuaginta sex domibus constat; habeatque pro annexis oppidum Alcludia octuaginta trium domorum et oppidum Ceneia triginta domorum; omnes centum octuaginta domus; et quod habitatores praedictorum trium oppidorum convenient pro divinis officiis audiendis ad ecclesiam de Benigafull, quae ibi aedificanda est. Et pro dote et sustentatione rectoris assignantur et applicantur centum librae in hunc modum; applicantur viginti sex illae librae antiquae dotationis, quas universitates praedictae antea solvebant, et triginta tres librae applicantur ex illis quadraginta quatuor libris, quas universitates dietae Vallis in augmentum salarii dicti rectoris auxerunt; applicantur praeterea quadraginta una

librae, quas universitates oppidorum Benigafull, Alcludia, Ceneia, Benigahat, Zaneta et Benigarlo promiserunt et se obligarunt in perpetuum quotannis solvere praefato rectori de Benigafull ad complementum librarum, itaut sub eadem obligatione reliquae quinquaginta novem librae, quas antea solvebant praefato rectori, veniant ab ipsis solvendae ratione primitiarum et decimarum, quas penes se retinent, quae valoris sunt, facta recta computatione, quingentarum librarum, quas centum libras simul et in solidum se obligarunt solvere, acto recepto per infrascriptum notarium die vii iunii mxcvi. Templum vero aedificetur in oppido Benigafull commodum et capax, iuxta formam et situm iam assignatum; domus etiam rectoris habitationi congruens in loco designato. Agri et redditus olim mesquitarum a duce de Cardona seu Segobricensi exigantur et recipiantur, ecclesiaeque restituantur per rectorem et iuratos, non obstante applicatione per commissarios praedictos facta.

Benigahat, Zaneta, Benigarlo.

Oppida *Benigahat, Zaneta* et *Benigarlo* annexa sunt ecclesiae parochiali antiquae Vallis de Uxo, et per rectorem dietae Vallis ministrantur, qui diebus dominicis et festivis alteram missam in ecclesia de Benigahat celebrat. Sed quoniam in oppido Benigahat sunt centum decem et septem domus, et in oppido Zaneta octuaginta tres et in oppido Benigarlo triginta una, omnes ducentae triginta una domus; estque numerosa plebis multitudo, nec a rectore Vallis praefato, prout par est, in fide catholica instrui potest, oportet quod haec tria oppida a parochiali Vallis de Uxo disiungantur et separantur, coniunctaque et separata maneant, et in oppido Benigahat erigatur, et de novo erecta maneat parochialis ecclesia sub

invocatione Assumptionis V. Mariae cum sacratio, sacristia, fonte baptismali, campanili, omnique alio pleno iure et privilegio ecclesiae parochialis, et cum suo proprio rectore, qui teneatur facere residentiam personalem, cui sint annexa oppida Zaneta et Benigarlo, et eorum habitatores teneantur ad eam pro divinis officiis audiendis et sacramentis recipiendis convenire, quam etiam futurus parochus et rector per concursum, iuxta Sacri Concilii Tridentini decretum, obtineat, teneanturque praefatos habitatores omnes in fide catholica erudire, et pro dote et congrua sustentatione illi consignentur quotannis centum librae monetae Valentiae, hoc videlicet modo, quod archidiaconus maior Dertusensis ecclesiae ultra illas decem libras, quas solvebat rectori totius Vallis, solvat alias viginti libras, omnes triginta libras rectori et parochiali de Benigahat ratione illarum septuaginta quinque librarum, quas pro compositione partis decimatum sibi competentis in dicta Valle recepit. Mensa vero episcopalis Dertusensis solvat septuaginta libras ratione illius decreti episcoporum comprovincialium de anno mclxxxiii superius relati, et iuspatronatus dietae rectoriae pertineat ad episcopum Dertusensem et ad archidiaconum maiorem alternis vicibus, et prima presentatio spectet ad episcopum. Et quoniam ecclesia sub invocatione Assumptionis Virginis Mariae in oppido Benigahat congruenter aedificata est et reparata, domusque illi contigua est, expensis universitatis mereatur, et habitationi rectoris consignetur. Reddus et agri, qui quondam fuerunt mesquitarum; exigantur et recuperentur de manu ducis Segobricensis, seu de Cardona, et ecclesiae restituantur et applicentur, administranturque per iuratos et rectorem de Benigahat.

Castro, Alfandiguilla, Benigabdon.

Oppidum *Castro*, Vallis de Uxo, simul cum annexo *Benigabdon* quadraginta quinque continet domus christianorum nuper ad fidem conversorum. In eo parochialis est ecclesia sub invocatione Sancti Augustini per commissarios apostolicos, de anno mxxxv, a parochiali Vallis de Uxo dismembrata, traditumque fuit illi pro annexo oppidum de *Alfandiguilla* triginta quatuor domorum, omnes septuaginta novem domos; dotata fuit de triginta libris, quarum quindecim solveret archidiaconus maior Dertusensis, et quindecim dux Segobricensis, pro quibus ei iuspatronatus in solidum concedebatur simul cum redditibus olim mesquitarum, cum obligatione reficiendi ecclesias, et quod rector de Castro duas missas celebraret dominicis diebus et festivis, alteram in oppido de Castro, alteram in oppido de Alfandiguilla; sed haec dotatio nullum effectum sortita est; quinimmo habitatores dictorum locorum diebus dominicis et festivis, per turnum decem et octo homines, ad ecclesiam oppidi *la Alcludia*, quae per leucam unam et amplius distat, ad missam audiendam, et sacramenta recipienda descendunt, solvuntque pro salario rectori totius Vallis undecim libras, septem videlicet Castro et Benigabdon, et quatuor Alfandiguilla. Quapropter oportet quod dicta parochialis ecclesia in oppido Castro erecta maneat cum eisdem annexis Benigabdon et Alfandiguilla, et suo proprio rectore, qui duas celebret missas diebus dominicis et festivis, alteram in ecclesia de Castro, ad quam habitatores de Benigabdon accedant, alteram in ecclesia Alfandiguilla, quae aedificanda est sub invocatione Sancti Bartholomaei apostoli, teneanturque habitatores dictorum trium oppidorum in fide catholica instruere et erudire; et quod dotata sit

et maneat de centum libris, hoc videlicet modo, quod habitatores de Castro et Benicabdon solvant sex libras ad complementum tresdecim librarum ultra illas septem, quas solvebant, et habitatores de Alfandiguilla solvant quatuor libras ad complementum octo librarum, ultra illas quatuor, quas antea solvebant, omnes sunt viginti una librae ratione primitiarum et decimarum, quas penes se retinent, ut supra dictum est, quae valoris sunt quinquaginta librarum insimul, facta legitima liquidatione. Mensa vero episcopalis Dertusensis solvat septuaginta novem libras, ratione decreti episcoporum comprovincialium de anno MDLXXIII superius relati, et quod iuspatronatus in solidum pertineat ad episcopum Dertusensem. Ecclesia oppidi de Castro amplietur, et domus pro habitatione rectoris ecclesiae contigua simul cum sacristia aedificetur iuxta formam et situm designatum. Et in oppido Alfandiguilla ecclesia de novo aedificetur sub invocatione Sancti Bartholomaei Apostoli iuxta formam et situm designatum; et vetus ecclesia, quae Maurorum mesquita erat, minaturque ruinam, penitus diruatur; redditus vero olim mesquitarum dictorum oppidorum recuperentur de manu ducis Segobricensis, seu de Cardona, ecclesiisque restituantur et applicentur, et per rectorem et iuratos administrantur.

Nulles, Villa Vella.

Oppidum *Villa Vella* quinquaginta continet domus christianorum nuper ad fidem conversorum. In eo parochialis ecclesia existit sub invocatione Sancti Bartholomaei per commissarios apostolicos, de anno MDXXXV, a parochiali ecclesia *Villa de Nulles* dismembrata, et dotata de triginta libris ex decimis dicti oppidi, quas episcopus et tres praepositurae ecclesiae Dertusensis aequa portione reci-

piunt, et quod iuspatronatus ad episcopum et praepositos alternis vicibus pertineret. Postea vero, vacante rectoria oppidi *Mascarell*, de qua infra dicitur, fuit impetrata in Romana Curia iure devolutionis simul cum ecclesia de *Villa Vella* tanquam ei annexa (forsitan subreptitie et obreptitie) per quemdam Franciscum *Roca* presbyterum, qui pro servitio et dote dictarum ecclesiarum nunc recipit septuaginta quinque libras, videlicet quadraginta a rectore parochialis de *Nulles* ratione primitiarum, qui habet in redditibus praefatae parochialis sex centas libras, et quindecim libras ab episcopo Dertusensi, et viginti libras a tribus praepositis praefatis cum obligatione celebrandi duas missas diebus dominicis et festivis, alteram in ecclesia de *Mascarell*, alteram in ecclesia de *Villa Vella*. Oportet quod, non obstante dicta impetratione et collatione, ecclesia de *Villa Vella* maneat dismembrata et libera ab omni annexione et erecta in parochialem cum suo peculiari et proprio rectore, et dotata de centum libris, in hunc videlicet modum: quod rector parochialis ecclesiae de *Nulles* solvat quotannis rectori de *Villa Vella* viginti libras ex eo quod antea solvebat, quadraginta pro servitio dictarum duarum parochialium, a qua solutione sit posthac liber et immunis, et ratione primitiarum, quas ex eodem oppido colligit: tres praepositurae praefatae solvant viginti libras ratione partis decimarum, quam in eo oppido recipiunt, quae valoris est quinquaginta librarum. Mensa vero episcopalis Dertusensis solvat sexaginta libras ratione decimarum, et decreti episcoporum de anno MDLXXIII superius relati, cum tertia pars decimarum, quam dominus temporalis de *Nulles* et *Villa Vella* recipit, sit immunis a contributione. Ecclesia et domus rectoris reficiantur, et sacristia aedificetur iuxta

traditam formam: terrae vero, quae fuerunt olim mesquitarum, si quae extant, ecclesiae applicatae maneat, et per rectorem et iuratos administrantur.

Nulles, Mascarell.

Oppidum *Mascarell* ad mare situm quadraginta quinque continet domus veterum christianorum, intra muros sitas, et triginta nuper ad fidem conversorum extra muros. In eo parochialis ecclesia existit sub invocatione . . . . ., fuit dismembrata per commissarios apostolicos, de anno MDXXXV, a parochiali ecclesia de *Nulles*, et in parochialem erecta cum dote triginta librarum ex primitiis eiusdem oppidi, quas rector de *Nulles* colligit, cui etiam iuspatronatus in solidum concesserunt; sed aliter servitium huius rectoriae et ecclesiae de *Villa Vella* simul rectori de *Mascarell* a rectore de *Nulles*, ab episcopo et praepositis Sedis Dertusensis compensabatur, prout in dotatione parochialis de *Villa Vella* dictum est. Oportet igitur quod dos huius parochialis de *Mascarell*, eiusque rectoris ad centum usque libras augeatur, hoc videlicet modo, quod rector ecclesiae parochialis de *Nulles* solvat quotannis rectori de *Mascarell* sexaginta tres libras monetae Valentiniensis ratione primitiarum, quas ex eodem oppido colligit, quae valoris sunt octuaginta librarum, facta legitima liquidatione. Tres praepositurae praefatae Sedis Dertusensis earumque praepositi solvant novem libras, et decem solidos pro unaquaque tres libras, tres solidos, et quatuor denarios ratione partis decimarum, quam percipiunt, quae valoris est quadraginta librarum, novem solidorum et sex denariorum. Mensa episcopalis Dertusensis solvat novem libras, et decem solidos eadem ratione: applicentur praeterea rectori decem et octo librae, quas in redditibus habet pro an-

niversariis et duplis, quae in eadem ecclesia quolibet anno celebrantur et sunt instituta; quae omnes summam centum librarum conficiunt praeter emolumenta, quae proveniunt ex oblationibus et pede altaris, quae viginti libris aestimantur. Agri, qui fuerunt olim mesquitarum, et quindecim libris locantur, ecclesiae applicati maneat, et administrantur per rectorem et iuratos dicti oppidi.

Castellon, Vicus Castellionis de la Plana.

In *Villa Castellon*, quae insignis est, intra moenia extant adhuc viginti tres domus christianorum noviter ad fidem catholicam conversorum in quodam *Vico*, qui dicitur *lo Carrer nou*, quem etiam veteres christiani incolunt promiscue. Est in eodem vico ecclesia sub invocatione S. Nicolai, quae olim fuerat Maurorum mesquita, ut ex eius extractura apparet, annexa est ecclesiae parochiali dictae *Villae de Castellon*, fuitque per commissarios apostolicos, anno MDXXXV, provisum, quod noviter conversi dicti vici per unum presbyterum ab eis tunc designatum ad quindecim annos in fide catholica instruerentur, qui dominicis diebus et festivis in ecclesia praefata S. Nicolai eis missam celebraret, et ministraret, et pro salario illi assignarunt decem libras a vicario perpetuo parochialis ecclesiae de *Castellon* solvendas, et quatuor tritici caecia¹ ex illis octo, quae habitatores dicti vici cum essent Mauri *Alfaquino* praebebant, et reliqua quatuor caecia tritici ecclesiae S. Nicolai pro eius fabrica et ornamentis remanent applicata. Nunc vero per quemdam religiosum, a vicario perpetuo praefato transmissum et mercenarium, instruitur et administrantur, qui diebus dominicis et festivis in eadem ecclesia Sancti Nicolai missam celebret. Caeterum cum vicarius perpetuus parochialis de *Castellon*

¹ *Mensurae hispanicae species (u. r.).*

lon, quae mille domibus constat, penes quem animarum cura residet, centum duodecim libras tantum cum oblationibus ecclesiae pro salario recipiat a monachis monasterii Vallis Christi, dioecesis Segobricensis, Carthusianis, quibus annexa sunt, auctoritate apostolica, primitiae dictae Villae valoris librarum mille, parum plus vel minus, et cum obligatione sustentandi duos alios vicarios, qui curam animarum etiam sustineant in dicta parochiali; quo fit, ut misere vivant, nec inveniantur idonei; videtur oportere quod vicarius perpetuus praefatus, aut unus ex duobus vicariis coadiutoribus per se ipsum dictorum nuper conversorum vicari praefati curam gerat particularem, et in dicta ecclesia Sancti Nicolai, aut alia ampliori noviter aedificanda, quotidie missam celebret, et residentiam faciat. Sacramenta ministrando et doctrinam christianam eosdem neophytos docendo, et pro salario et congrua sustentatione ei assignantur et applicantur quinquaginta librae monetae Valentiniensis, quas solvere teneantur monachi praefati monasterii Vallis Christi, ratione tam pinguium primitiarum, quas recipiunt (non obstante antiqua illarum annexione et applicatione, auctoritate apostolica), et quod diebus festorum principalium praefati noviter conversi teneantur et compellantur ad parochialem ecclesiam de Castellon pro divinis officiis et concionibus audiendis convenire, quo religionis nostrae caeremoniis et christianorum veterum communioni assuefiant; terrae vero olim mesquitae, si quae extiterint, et quatuor illa tritici caeficia, quae Alfaquino olim a Mauris praebantur, ecclesiae fabricae et ornamentis maneat applicata, et a solutione reliquorum quatuor tritici caeficiorum praefati habitatores sint exempti, ex eo quod pro dimidia parte domus dicti vici decreverint.

Borriol.

Oppidum *Borriol* constat quadraginta duabus domibus veterum christianorum, et sexaginta tribus noviter ad fidem conversorum, omnes centum quinque domus. In eo parochialis Ecclesia est antiqua sub invocatione Sancti Bartholomaei, habet pro annexo oppidum *la Pobla* sexdecim domorum christianorum veterum, quod a parochiali distat leuca una, estque dotata primitiis amborum oppidorum, quae valoris sunt centum quinquaginta librarum. Oblationes vero ex pede altaris, et redditus pro anniversariis celebrandis ad quinquaginta libras ascendunt. Rector ecclesiae de *Borriol* diebus omnibus dominicis et festis tenetur duas celebrare missas, alteram in ecclesia de *Borriol*, alteram in ecclesia de *la Pobla*, quae cum a matrice distet per unam leucam et amplius, rector utriusque non potest, nisi magno cum labore et temporis dispendio, deservire; praesertim cum noviter conversi oppidi de *Borriol* in fide catholica peculiariter modo sint instruendi. Quapropter oportet quod in oppido *la Pobla* unus presbyter vicarius temporalis constituatur, qui illius animarum curam gerat, cui et pro salario rector de *Borriol* triginta libras solvat ratione primitiarum, quas ex eodem oppido colligit, quae valoris sunt quadraginta librarum. Quod autem fuerit amplius necessarium pro congrua sustentatione presbyteri praefati, dominus temporalis utriusque oppidi, qui tertiam partem decimarum recipit, decem libras, et archidiaconus de *Borriol* ecclesiae *Dertusensis*, qui duas partes decimarum aestimatione trecentarum librarum recipit, viginti libras, et universitas oppidi *la Pobla* pro servitio eidem presbytero viginti libras suppeditare teneantur. Reddus vero agri, qui ad mesquitam olim pertinebant, qui viginti

libris, et amplius quolibet anno aestimantur, recuperentur de manu illos illicite possidentium, et ecclesiae de *Borriol* applicati maneat, et per rectorem et iuratos administrantur. Ecclesia vero de *Borriol* reficiatur et ampliatur ad tertiam partem longitudinis, iuxta formam designatam, ut sit populi capax; domus etiam rectoris reficiatur expensis universitatis.

Chivert.

Oppidum *Chivert*, in vertice erecti montis situm, est accessu difficilis; quadraginta continet domus nuper ad fidem conversorum, cuius temporalis dominus est commendatarius de *Aleali Militiae* et *Ordinis de Montesia*. In eo parochialis ecclesia est sub invocatione Assumptionis Virginis Mariae; per commissarios apostolicos fuit dotata de triginta libris, quas commendatarius praefatus solveret pro primitiis, et haberet ius patronatus et praesentandi presbyterum ad nutum amovibilem, toties quoties voluisset: oportet quod praefata dos triginta librarum augeatur ad centum usque libras monetae Valentiniensis, hoc videlicet modo, quod commendator praefatus eiusdem loci solvat quotannis quinquaginta libras, ultra illas triginta quas antea solvebat, quae omnes erunt octuaginta librae, ratione fructuum primitiarum et decimalium, quos ex eodem oppido recipit, qui valoris sunt sexcentarum librarum, et quod applicantur et applicatae maneat rectori de *Chivert* viginti librae de redditibus agrorum olim mesquitae, qui ad triginta sex libras ascendunt quotannis. Ius vero patronatus et praesentandi ad dictam parochialem ecclesiam, pertineat in solidum ad commendatarium praefatum et successores, qui teneantur praesentare presbyterum, qui illam per Ordinarii examinationem et collationem obtineat irrevocabiler, et

residentiam faciat personalem. Terrae vero, quae ad mesquitam olim pertinebant, et redditus ecclesiae applicati maneat, et administrantur per rectorem; domus etiam pro rectoris habitatione prope ecclesiam aedificetur, seu quae iam est aedificata et designata rectori consignetur.

Onda, Villa nova.

In Villa de *Onda*, quae insignis est in regno Valentiae, extra muros est quidam vicus, qui dicitur *la Villa nova*, decem et octo continet domus christianorum nuper ad fidem catholicam conversorum, in quo est ecclesia seu oratorium sub invocatione S. Vincentii Ferrerii, quae olim fuerat Maurorum mesquita ecclesiae parochiali de *Onda* annexum, in quod dominicis diebus et festis noviter conversi ad audiendam missam conveniunt, quam parochus vel alius presbyter ab eo missus celebrat, et doctrinam christianam docet; nam ad eum spectat animarum cura dicti vici. Certis vero diebus festis ad ecclesiam parochialem de *Onda* tenerentur pro divinis officiis audiendis conscendere, quamquam per apostolicos commissarios fuerat provisum quod omnibus diebus dominicis et festis praefatam parochialem tenerentur adire, et ibi divina officia et conciones audirent, et in fide catholica per parochum instruerentur, et sacramenta reciperent. Oportet quod etiam nunc et in futurum id observetur, quo neophyti caeremoniis nostrae religionis et christianorum veterum communicationi assuefiant; et quod eisdem diebus ad vesperam idem parochus vel eius vicarius in praefato oratorio vel in alia ecclesia noviter aedificanda, doctrinam christianam recitet, eosque doceat, cum ex fructibus dictae parochialis plusquam quingentas libras recipiat. Reddus vero, qui ex terris olim mesquitae

processerunt, et valoris sunt sex librarum cum dimidia, ecclesiae novae aedificandae applicati maneat, et in eius aedificio erogentur, et mesquita diruatur, ne recordatio perversae sectae animis neophytorum inhaereat.

Onda, Tales, Ortesa.

Oppidum *Tales* sexaginta continet domos noviter ad fidem conversorum. Fuit per commissarios apostolicos dismembratum a parochiali ecclesia *Villae de Onda*, et in eo parochialis ecclesia fuit erecta sub invocatione S. Ioannis Baptistae, cui pro annexo datum fuit oppidum *Ortesa*, ex triginta duabus domibus constans noviter conversorum, a parochiali de *Tales* quarta parte leucae plani itineris distans, cum obligatione quod rector de *Tales* dominicis et festivis diebus duas missas celebraret, alteram in ecclesia de *Tales*, alteram in ecclesia de *Ortesa*. Fuit dotata de triginta libris ex primitiis dictorum oppidorum, quas rector parochialis de *Onda* solveret quotannis rectori de *Tales*, et quod iuspatronatus ad rectorem de *Onda* in solidum pertineret. Oportet quod praefata dos ad centum libras usque augetur, addanturque septuaginta librae in hunc modum: rector parochialis de *Onda* solvat quadraginta septem libras, septem solidos et sex denarios quolibet anno rectori de *Tales* pro primitiis, quas in dictis duobus locis colligit, quae tantundem aestimatae sunt, facta legitima calculatione, et sit liber a solutione triginta librarum quas antea solvebat. Commendatarius *Villae de Onda Militiae* et *Ordinis de Montesia* solvat decem et septem libras, decem solidos et decem denarios. Monachi et conventus monasterii de *Porta Coeli Ordinis Cartusienensis*, civitatis *Valentinensis*, solvant decem et septem libras, decem solidos et decem denarios. Quinque praepositurae eccle-

siae *Dertusensis* solvant alias decem et septem libras, decem solidos et decem denarios ratione fructuum decimalium, quos ex dictis duobus oppidis respective recipiunt, qui pro qualibet eorum parte tantundem valent, atque rectoris de *Onda* portio iurispatronatus rectoriae de *Tales* ad rectorem de *Onda*, et successores pertineat, qui maiorem dotationis partem confert. In oppido de *Tales* ecclesia nova aedificetur cum sacristia et domus habitationi rectoris competens, iuxta formam et situm designatum, et ecclesia vetus, quae olim fuit Maurorum mesquita, et in ea multa pravae sectae vestigia remanent, penitus diruatur; est enim in loco accessu perdifficili pueris et mulieribus, et extra oppidum. Et in oppido *Ortesa* altera aedificetur nova ecclesia, aut saltem vetus, quae fuerat olim mesquita, reficiatur modo et forma descriptis. Terrae vero et redditus olim mesquitarum, ecclesiis praefatis respective maneat applicati, et per rectorem et iuratos administrantur.

Ribes Albes.

Oppidum *Ribes Albes*, quod olim noviter ad fidem conversi incolebant, viginti duabus constat domibus veterum christianorum, dismembratum fuit per commissarios apostolicos ab ecclesia parochiali de *Onda*, et eius ecclesia in vicariam perpetuam erecta, cuius animarum cura per presbyterum a clero ecclesiae de *Onda* designatum administratur, qui quartam partem decimarum dicti oppidi pro salario recipit, quae quadraginta libris et amplius aestimatur, et cum sufficienter sit dotata et bene provisiva, nihil circa eam innovandum est.

Vallis Cuera Fangara, Alcudia Lleuxa.

Oppidum *Fangara Vallis de Cuera*, cuius dominus temporalis est dux de Car-

dona, centum decem domibus constat christianorum nuper ad fidem catholicam conversorum. In eo parochialis ecclesia extat sub invocatione Assumptionis Virginis Mariae per commissarios apostolicos dismembrata a parochiali *Vallis de Cuera*, et in parochialem erecta, dederuntque illi pro annexis oppida *la Alcudia* decem et octo domorum, quod a parochiali distat dimidia quarta parte leucae, flumenque de *Riniars* copiosum interfluit, et *Lleuxa* tresdecim domorum, quod distat a parochiali quarta parte leucae, eodem fluvio interfluente. Omnes sunt centum quadraginta una domus sub eodem regimine et universitate: fuit dotata de triginta libris, quarum quindecim solveret dux *Segobricensis* super certis et securis redditibus consignandas, et quindecim ex decimis vel primitiis, si forte extarent, quae dotatio nunquam sortita fuit effectum, sed presbyter unus mercenarius *Fangarae* residens, de licentia episcopi, tribus praedictis oppidis deservit, et quarta quaque die dominica vel festiva, in alia duo oppida, *Vallis de Cuera de Beniculleime*, et *Caudent*, per duas leucas asperrimi itineris a *Fangara* distantia, ad celebrandam missam se confert, et pro labore et salario, oppida *Fangara*, *Alcudia*, et *Lleuxa* triginta septem libras cum dimidia ei tribunt; reliqua vero oppida duodecim libras et decem solidos; habet etiam quatuor tritici et panicis caecia. Sed et habitatores horum quinque oppidorum nunquam decimas aut primitiasolvere consueverunt, sed eas penes se retinent in compensationem quorundam censualium, quae super universitates suas caricaverant, virtute antiquissimae concordiae cum domino temporali dictae *Vallis de Cuera* inita, quemadmodum in *Valle de Uxo* dictum est, et factum fuit. Oportet igitur quod praedicta oppida *Beniculleime* et *Caudent*

dismembrentur et separentur etiam a parochiali, et *Castello Vallis de Cuera*, et ab ecclesia de *Fangara*, et in eis parochialis ecclesia erigatur, ut infra dicitur, et quod ecclesia de *Fangara* in parochialem maneat erecta, ut fuerat antea cum annexis iam dictis *Alcudia* et *Lleuxa*, et dotetur de centum libris, hoc videlicet modo: quod applicentur pro illius dote sexaginta librae, quas universitas praedictorum trium oppidorum promisit et se obligavit quotannisolvere rectori de *Fangara*, comprehensis illis triginta septem libris cum dimidia, quas antea solvebant de tritico et panicis praefatis ratione primitiarum et decimarum dictorum locorum, quas penes se, ut praedicitur, retinent, quae si exigerentur, facta legitima calculatione, aestimantur ducentis septem libris, acto recepto per infra scriptum notarium sub die xvii iunii, anno mxcvi. Applicentur etiam viginti librae ex redditibus terrarum olim mesquitarum, quae ad valorem triginta librarum ascendunt quolibet anno. Mensa vero episcopalis *Dertusensis* solvat alias viginti libras ratione, decreti episcoporum de anno mclxxiii superius iam relati. Rector vero teneatur duas celebrare missas diebus dominicis et festivis, alteram in ecclesia de *Fangara*, et ad eam accedant habitatores de *Peuxo*, alteram in oppido de *la Alcudia*, et tempore quo flumen pluviarum abundantia inundaverit, habitatores de *Lleuxa* accedant ad ecclesiam de *Alcudia* ad missam audiendam. Ecclesia et sacristia oppidi *Fangara* reficiantur, et domus quae illi contigua est et commoda, rectori ad habitandum consignetur, modo et forma designatis. Est in oppido *Alcudia* ecclesia, cuius parietes sunt iam constructae, superaedificetur et cooperiatur tecto: et quoniam dominus temporalis de *Fangara* dux *Segobricensis* et de *Cardona* redditus praefatos olim

mesquitarum, sexaginta annis et amplius inter sua bona computavit, et exigi fecit, nullo, qui sciatur, titulo, et nunc per suos procuratores ecclesiae relaxantur et restituntur, curandum est, ut de redditibus sic exactis ratio habeatur, qui ad summam mille octingentarum librarum ascendere videntur; administrantur autem per rectorem et iuratos.

Beniculeime et Caudent.

Oppida *Beniculeime* et *Caudent* annexa sunt parochiali antiquae Castellae et Vallis de Cuera, et quoniam multis retro ab hinc annis castellum derelictum ac pene dirutum est, nullus in eo rector aut presbyter curatus habitasse reperitur, sed presbyter oppidi de Fangara quarto quoque dominico aut festivo die ad haec oppida a Fangara, duabus leucis asperissimi itineris distantia, ad missam celebrandam se conferebat; in ecclesia oppidi *Beniculeime*, ad quam audiendam habitatores de *Caudent* vocabantur, et pro salario duodecim libras et decem solidos eidem presbytero utrumque oppidum impendebat: et quoniam *Beniculeime* viginti sex domibus constat, et *Caudent* decem et octo christianorum noviter ad fidem conversorum, distantque inter se media quarta parte leucae, et in asperissimis locis sunt sita, et ab aliis populis undique semota, oportet quod a dicta parochiali de Cuera seu de Fangara separentur, et in oppido *Beniculeime* parochialis ecclesia erigatur et erecta maneat cum sacratio, sacristia, et fonte baptismali, et campanili, omni-que alio pleno iure, et privilegio ecclesiarum parochialium, et proprio parochio: sitque illi annexum oppidum *Caudent*, et quod dotetur de centum libris, sitque dotata hoc videlicet modo: quod praefatae novae parochiali de *Beniculeime* eiusque rectori applicentur pro dote viginti quinque librae monetae Valentinen-

sis, quas syndicus, iurati et universitates *Beniculeime* et *Caudent* promiserunt et se obligarunt quolibet anno solvere praefato rectori, comprehensis duodecim libris cum dimidia, cum tritico et panicio, quas antea solvebant ratione primitiarum et decimarum, quas penes se retinent, virtute antiquae concordiae cum domino temporali initae, ut superius dictum est, quae si exigenterentur, aestimatae sunt centum tribus libris, facta legitima computatione, acto recepto per infrascriptum notarium sub die XVI Iunii MDCXVI. Mensa vero episcopalis Dertusensis solvat septuaginta quinque libras, ratione decreti episcoporum de anno MDLXXIII superius iam relati. Rector teneatur dominicis et festivis diebus duas celebrare missas, alteram in ecclesia de *Beniculeime*, alteram in ecclesia oppidi *Caudent*, quae aedificanda est, et utriusque oppidi habitatores in fide catholica solerter instruat, et doctrinam christianam doceat. In oppido *Beniculeime* reficiatur ecclesia sub invocatione Sancti Bartholomaei, quae fuerat olim mesquita, et a vestigiis pravae sectae emundetur, et sacristia domusque pro rectoris habitatione aedificetur, iuxta formam et locum designatum. Et in oppido *Caudent* nova ecclesia extruatur in delineato situ: terrae vero et redditus olim mesquitarum, quos dominus temporalis hactenus exegerat, recuperentur, et ecclesiis respective applicati maneat, administranturque per rectorem et iuratos.

Artana.

Oppidum *Artana*, cuius dominus temporalis est dux de Villa Hermosa, centum decem continet domos nuper ad fidem conversorum; parochialis ecclesia in eo est antiqua sub invocatione S. Iohannis Baptistae; dotata est suis propriis primitiis, quae valoris sunt centum quinquaginta librarum, quae cum congruenti

dote et proprio parochio munita sit, nihil ei addendum erit, nisi quod ecclesia reficiatur, et sacristia aedificetur modo et forma designatis.

Eslida et Ayn.

Oppidum *Eslida* caput est totius illius Serrae, cuius dominus temporalis est dux de Cardona. Constat octuaginta quatuor domibus noviter ad fidem conversorum. In eo parochialis ecclesia est antiqua sub invocatione Transfigurationis Domini Nostri Iesu Christi; sunt illi annexa oppida *Ayn* domorum quinquaginta, *Alcudia* sexaginta quinque, *Veo* quadraginta, et *Benitandus* decem et octo, omnes ducentae quinquaginta septem domus christianorum nuper ad fidem catholicam conversorum. Rector dominicis diebus et festivis duas celebrat missas alternis vicibus, altera vice in ecclesiis de *Eslida* et *Ayn*, altera in ecclesiis de *la Alcudia* et de *Veo*, quo etiam habitatores de *Benitandus* concurrunt; habet pro salario quinquaginta libras monetae Valentiniensis, quarum viginti tres et tres solidos solvit universitas de *Eslida*, decem libras et tresdecim solidos universitas de *Ayn*, sexdecim libras et quatuor solidos universitates de *Alcudia*, *Veo* et *Benitandus*. Per commissarios apostolicos, de anno MDCXXV, oppidum *Ayn* fuit dismembratum a parochiali de *Eslida*, et in parochialem eius ecclesia erecta similiter, et oppidum *la Alcudia* cum annexis *Veo*, *Benitandus* et *Alfara*: dotantes unamquamque earum parochialium de triginta libris, quindecim a duce Segobricensi solvendis, et super certis et securis redditibus consignandis, et quindecim ex decimis et primitiis locorum desumendis, quae erectio et dotatio, ut conicitur, nunquam sortitae fuerunt effectum, quia nec Segobricensis dux consignavit, nec universitates de

Eslida et *Ayn* primitias aut decimas solvere consueverunt, sed eas penes se retinent, virtute concordiae cum domino temporali antiquitus initae, ut superius dictum est; et in Vallibus de *Uxo* et de *Zuera*, et earum causa episcopo Dertusensi quolibet anno viginti tres libras pendunt, et tribus praepositis ecclesiae Dertusensis alias viginti tres libras ex antiqua compositione pro iuribus, quae ad praefatas decimas praetendere possent. Quapropter oportet quod praedicta oppida *Alcudia*, *Veo*, *Benitandus* et *Alfara* nunc maneat de novo dismembrata a parochiali de *Eslida*, et in oppido de *Alcudia* parochialis ecclesia erigatur, ut infra dicetur, et quod parochialis ecclesia de *Eslida* retineat pro annexo oppidum *Ayn*, quod a parochiali non amplius quam leuca dimidiata itineris plani distat; rectorque dominicis et festivis diebus duas celebret missas, alteram in ecclesia de *Eslida*, alteram in ecclesia de *Ayn*, quae est sub invocatione Sancti Michaelis Archangeli; teneaturque utriusque oppidi habitatores in fide catholica solerter instruere, et doctrinam christianam docere, et quod dotetur de centum libris, sitque dotata hoc videlicet modo: quod applicentur ei pro dote illae viginti tres librae, et tres solidi, quas universitas de *Eslida* solvebat rectori, et aliae viginti tres librae, decem et septem solidi, omnes sunt quadraginta septem librae, quas praefata universitas de *Eslida* promisit, et se obligavit quolibet anno solvere rectori praefato ratione primitiarum et decimarum, quas solvere non consueverunt, et si exigenterentur, facta legitima calculatione, ducentis quinquaginta septem libris, decem solidis et octo denariis aestimantur, acto recepto per infrascriptum notarium sub die XVIII mensis Iunii MDCXVI. Applicentur etiam decem librae et tresdecim solidi, quas univer-

sitas oppidi Ayn solvebat rectori praefato, et aliae sexdecim librae, et septem solidi, omnes viginti septem librae, quas eadem universitas de Ayn promisit, et se obligavit quolibet anno solve rectori de Esllida ratione primitiarum et decimarum praedictarum, quae si exigentur, centum triginta quatuor libris aestimantur, acto recepto sub eodem die, et coram eodem notario. Item applicantur sex librae ex redditibus olim mesquitarum dictorum oppidorum Esllida et Ayn, quae insimul valoris sunt undecim librarum, octo solidorum et quatuor denariorum. Solvant praeterea tres praepositurae Dertusensis ecclesiae, quas sacrista, hospitalerius, et archidiaconus de Borriol obtinent, sex librae, duas pro qualibet praepositura. Mensa vero episcopalis solvat quatuordecim librae ratione compositionis iam dictae, quae omnes centum librae efficiunt. Ecclesia oppidi Esllida iuxta populi multitudinem angusta est, ideo amplianda est, addendo ad altare maius aliam tertiam partem longitudinis iuxta formam traditam. Sacristia etiam de domo rectoris desumatur; et in oppido Ayn ecclesia etiam amplietur, simili additione ad altare maius, et sacristia aedificetur, prout designatum est; redditus vero, quae olim ad mesquitas dictorum oppidorum pertinebant, de manu ducis de Cardona (qui illos tamquam suos multis annis nullo titulo exigere fecit) recuperentur, et ecclesiis respective restituantur, et per rectorem et iuratos administrantur.

Alcudia, Veo, Benitandus.

Oppida *Alcudia*, *Veo* et *Benitandus* annexa sunt parochiali ecclesiae de Esllida. Nam oppidum olim Alfara dictum est; constant *Alcudia* sexaginta quinque domibus; *Veo* quadraginta et *Benitandus* decem et octo, omnes centum viginti tres

domus christianorum nuper ad fidem conversorum, et a rectore de Esllida ministrari solita, qui semel in mense ad plurimum ad duas missas celebrandas, alteram in oppido *Alcudia*, alteram in oppido de *Veo*, illuc se conferebat, et pro salario ab ipsis oppidis sexdecim librae et quatuor solidos accipiebat, nullas primitias aut decimas de fructibus, quos colligunt, solve re haecenus consueverunt, virtute concordiae cum domino temporali antiquitus initae, quemadmodum in caeteris locis *Serrae de Esllida*, et *Vallibus de Cxo*, et *Zuera* dictum est, tantum duodecim librae episcopo Dertusensi pendunt, et alias duodecim librae tribus praepositis sedis Dertusensis ex quadam compositione pro iuribus, quae ad praefatas decimas praetendere possent; sed quoniam haec tria oppida, cum inter se sint propinqua, a parochiali de Esllida per unam leucam asperrimi itineris sunt distantia, oportet quod ab ea separentur et dismembrentur, et separata remaneant, et in oppido *Alcudia* parochialis ecclesia erigatur, et erecta maneat sub invocatione S. Ioannis Baptistae, cum sacrista, sacristia, fonte baptismali et campanili, omnique alio pleno iure et privilegio parochialium ecclesiarum, et ab uno proprio et perpetuo rectore, qui residentiam faciat personalem, administrantur, habeaturque pro annexis oppida *Veo* et *Benitandus*, doteturque, et ex nunc dotata maneat, de centum libris monetae *Valentinensis* in redditibus quolibet anno, hoc videlicet modo: quod ei applicentur pro dote illae sexdecim librae et quatuor solidi, quas universitates dictorum trium oppidorum rectori de Esllida solvebant pro salario, et aliae triginta octo librae et sexdecim solidi, omnes quinquaginta quinque librae, quas praedictae tres universitates simul et in solidum promiserunt et se obligarunt solve re quolibet

anno rectori de la *Alcudia* ratione primitiarum et decimarum, quas solve re non consueverunt, sed penes se retinent, ut superius dicitur; quae si exigentur, facta legitima calculatione, ducentis quadraginta septem libris aestimantur, acto recepto per notarium infrascriptum sub die xix mensis iunii, anni mxcvi. Tres praepositurae sedis Dertusensis solvant sex librae, ratione superius dictae compositionis duodecim librarum, quas ex dictis oppidis recipiunt, duas librae pro qualibet praepositura; mensa vero episcopalis Dertusensis solvat triginta novem librae, tam ratione praedictae compositionis, quam ratione decreti episcoporum de anno mblxxiii superius relati. Rector vero duas teneatur celebrare missas diebus dominicis et festivis, alteram in ecclesia de la *Alcudia*, alteram in ecclesia de *Veo* sub invocatione . . . . ., ad quam convenient habitatores de *Benitandus*, quia parva plebs est, et brevissimum iter, et habitatores omnium trium oppidorum in fide catholica solerter instruere, et doctrinam christianam edocere; in oppido la *Alcudia* de novo aedificetur ecclesia in eodem situ, quo ea quae olim erat Maurorum mesquita, extat, angusta, obscura et quassata prae vetustate, et sacristia et domus pro rectoris habitatione iuxta formam et situm designatum. Terrae vero et redditus olim mesquitarum de la *Alcudia* et *Veo*, qui valoris sunt octo librarum, ecclesiis respective applicentur, et administrantur per rectorem et iuratos.

Ego licentiatus *Felicianus de Figueroa*, praecentor et canonicus ecclesiae metropolitanae *Valentinensis*, officialis et vicarius generalis per *D. Gasparem Punter* episcopum Dertusensis cum speciali, et sufficienti potestate, et mandato ad infrascripta electus et nominatus, et per catholicum Hispaniarum regem *Philip*

pum destinatus ad inquirendas et recognoscendas erectiones, dismembrationes et dotationes ecclesiarum parochialium in oppidis Maurorum, nuper ad fidem catholicam conversorum, praesentis regni *Valentiae*, quas fieri oportebat, et in scriptis redigendas in dioecesi Dertusensi et omnia oppida dictorum noviter ad fidem conversorum praefatae dioecesis, quae numero sunt viginti novem, peragravi, et in eisdem oppidis, facta diligenti valoris fructuum primitiarum et decimarum examinatione, et eorum omnium qui de iure contribuere tenentur, in huiusmodi parochialium dotationibus, caeterisque rebus ad servitium earundem parochialium, et earum curam animarum noviter conversorum pertinentibus, exacte perpensis, prout in unoquoque oppido erat necessarium, servata forma alterius dotationis parochialium similium in archiepiscopatu et dioecesi *Valentinensi* per *Ioannem de Ribera* archiepiscopum *Valentinensem*, me etiam ministro iam facta, et per Sanctam Sedem Apostolicam confirmatae erectiones, dotationes, dismembrationes, applicationes et distributiones pro rata, necnon constructiones ecclesiarum et domorum pro habitatione rectorum, quas visum est fieri oportere pro commodiori instructione dictorum noviter ad fidem conversorum in fide catholica, notavi, disposui et in scriptis redegi, ut ad S. Sedem Apostolicam transmittantur coram infrascripto notario, sic, et quemadmodum in praesenti libro, praecedentibus quindecim chartis, continentur, et ut de praemissis sit certa fides, hic me subscripsi propria manu, meumque sigillum apponi feci.

Ego licentiatus *Felicianus de Figueroa*, canonicus et praecentor praefatus, etc.

Et ego *Jacobus Paulus Pallares* presbyter in sede *Valentiae* beneficiatus, apostolica auctoritate notarius publicus, praecentor

missis omnibus una cum dicto domino licentiate Feliciano Figueroa praecentore et canonico Valentiniensi, officiali et vicario generali Dertusensi interfui, publica instrumenta de eis apud acta mea confeci, de quibus omnibus etiam fidem facio, et ut fides ubique, in iudicio et extra, certa adhibeatur, me subscripsi, et meum solitum artis notarii apposui signum. Loco † signi, loco † sigilli. Iayme Pablo Pallares presbyter.

Catalogus eorum, qui contribuunt.

Mensa episcopalis, praepositurae Dertusenses, domini temporales, universitates oppidorum, monachi conventuum Vallis Christi et Porta Coeli, Ordinis Carthusiensis, rectores quorundam locorum, redditus olim mesquitarum episcopatus Dertusensis in dotatione parochialium oppidorum eorum, qui nuper ad fidem fuerunt conversi, tam ex antiqua obligatione, quam ex nova dotatione de centum libris, de anno MXXVI.

Mensa episcopalis ex antiqua obligatione solvit parochiali de Mascarell quindecim libras, 15.

Ex nova dotatione solvit parochialibus trecentas octuaginta tres libras et decem solidos, 383 10.

Praepositurae vero et archidiaconus maior Dertusenses ex antiqua obligatione solvunt triginta libras, 30.

Ex nova dotatione solvunt eisdem parochialibus nonaginta septem libras et decem denarios, 97 10.

Domini temporales praedictorum oppidorum solvunt parochialibus praedictis ex antiqua obligatione triginta libras, 30.

Ex nova dotatione solvunt eisdem parochialibus septuaginta septem libras, decem solidos et decem denarios, 77, 10, 10.

Universitates oppidorum ex antiqua

obligatione solvunt parochialibus centum septuaginta libras, 170.

Ex nova dotatione solvunt eisdem parochialibus centum octuaginta quinque libras, 185.

Monachi conventuum Vallis Christi et de Porta Coeli, Ordinis Carthusiensis, ex nova tantum dotatione, solvunt parochialibus sexaginta septem libras, decem solidos et decem denarios, 67, 10, 10.

Rectores quorundam locorum, ex antiqua obligatione, solvunt dictis parochialibus centum et duodecim libras, 112.

Ex nova dotatione solvunt eisdem parochialibus centum quadraginta libras, septem solidos et sex denarios, 140, 7, 6.

Reditus olim mesquitarum solvunt ex nova dotatione tantum eisdem parochialibus quadraginta sex libras, 46.

G. episcopus Dertusensis.

Loco † Sigilli.

Et ut praemissis plena fides ab omnibus ubique in iudicio et extra iudicium adhibeatur, ego Baptista Remon, presbyter secretarius dicti reverendissimi domini episcopi Dertusensis, de mandato suae dominationis, litteras in principio libri in tribus prioribus foliis scriptas contentas, et continuatas propria manu scripsi; reliqua vero omnia superscripta et expressa aliena manu scribi feci, et ad maioris roboris firmitatem omnia supra dicta, litterasque desuper expressas, manu dicti reverendissimi domini mei episcopi subscriptas, et sigillo suae reverendissimae dominationis roboratas, expeditas die XXVI mensis iunii, anno a Nativitate Domini millesimo quingentesimo nonagesimo nono.

§ 4. Nos autem ad ea, quae catholicae fidei conservationem et incrementum, ac animarum salutem respiciunt, sollicite intendentes, ac piis catholicorum regum et venerabilium fratrum episcoporum in

Prohibita confirmat et exera mandati. Pontif. lev.

partem nostrae sollicitudinis vocatorum votis quantum cum Domino possumus benigne annuentes, eorundem Philippi regis, ac Gasparis episcopi supplicationibus nobis super hoc humiliter porrectis inclinati, praecertam designationem et formam, erectionum, dismembrationum et dotationum parochialium ecclesiarum a praedicto Gaspare episcopo factam, apostolica auctoritate, tenore praesentium, perpetuo approbamus et confirmamus, ac perpetuae et inviolabilis apostolicae firmitatis robore communitus, ac omnes et singulos iuris et facti, aliosque defectus, si qui intervenerint in eisdem, supplementis, et nihilominus iuxta eadem praecerta ab eodem Gaspare episcopo pie ac prudenter cogitata, considerata et disposita, auctoritate et tenore praedictis, perpetuo decernimus et statuimus, ac respective erigimus, dividimus, dismembramus et augemus, ac mensae episcopali Dertusensi, fabricae, mensae capitulari ecclesiae Dertusensis ac dignitatibus, canonicis, rectoribus et beneficiatis, aliisque supradictis civitatis et dioecesis Dertusensis, iuxta praecertam taxam, onera et solutiones annuas per modernos et pro tempore existentes episcopum ac capitulum, canonicos, rectores, beneficiatos et alios supradictos in dicta taxa comprehensos, annis singulis perpetuis futuris temporibus, in locis et terminis constitutis, integre faciendas, auctoritate et tenore praedictis, imponimus, ac ad illa et illas omnino teneri et obligatos esse volumus.

§ 5. Decernentes taxam praedictam ullo nunquam tempore, etiam ad successorum in ecclesia Dertusensi, ac dignitatibus, canonicatibus et beneficiis praedictis instantiam quavis occasione vel causa, etiam urgentissima, annullari, invalidari aut ad minorem summam reduci non posse; eam vero pecuniarum summam

sic taxatam pro dote congrua uniuscuiusque ecclesiae supra divisae et erectae sustentatione, quae ad summam centum librarum ascendat, et augmento dotis usque ad eandem quantitatem iam erectarum ecclesiarum, ut praefertur, perpetuo applicamus et appropriamus; ita quod liceat rectoribus pro tempore dictarum ecclesiarum parochialium, inter quos pecuniae huiusmodi distribuendae erunt, earundem pecuniarum collectorem, exactorem et distributorem eligere, constituere et deputare, eisdem modo et forma, quibus hactenus electus fuit et deputatus pro parochialibus pridem erectis, vel per rectores dictarum ipsarum parochialium, ac ipsi collectori et distributori dictarum pecuniarum illas exigere: personis vero, quibus de nuper divisis et erectis parochialibus pro tempore provideri contigerit, vel quibus de iam divisis et erectis provisum fuerit, fructus illis respective, ut praefertur, assignatos, in suos usus et utilitatem convertere, cuiusvis licentia desuper minime requisita, eadem auctoritate statuente.

§ 6. Quod si dictus Gaspar episcopus eiusque in dicta ecclesia Dertusensi successores, et alii quicumque in dicta taxa nominati, et archidiaconatus, dignitates, praeposituras, vel beneficia ecclesiastica, quae in dicta taxa fuerint comprehensa, obtinentes, et in eisdem successores solutionem huiusmodi facere detrectaverint, et ratam pecuniarum eos tangentem statutis temporibus debitam non persolverint cum effectu, lapso tempore solutionis praedictae, idem Gaspar episcopus, eiusque successores antistites, interdicti ingressus ecclesiae; inferiores vero excommunicationis sententiae poenam incurrant, cuius interdicti relaxationem idem Gaspar episcopus et successores antistites, inferiores vero ab excommunicationis sententia absolutiois beneficium, donec

Si omnes ab usque quibus in possessione sunt, licet in praesentibus.

pro rata debita integre satisfactum, vel cum collectore et distributore praedictis amicabiliter concordatum fuerit, praeterquam in mortis articulo constituti, nequeant obtinere. Si vero per sex menses a die solutionis faciendae computandos, sub huiusmodi interdicto, animo, quod absit, permanserint indurato, seu sententiam ipsam similiter sustinuerint ex tunc effluxis mensibus eisdem, a regimine et administratione dictae ecclesiae Dertusensis suspensus, ac alii reliquis dignitatibus, praepositoris, beneficiis inferioribus perpetuo privati existant eo ipso.

§ 7. Decernentes etiam praesentes litteras ullo umquam tempore de subreptionis vel obreptionis vitio, aut intentionis nostrae, aut quopiam alio defectu notari, impugnari vel invalidari, aut sub quibusvis similibus vel dissimilibus gratiarum revocationibus, suspensionibus et limitationibus comprehendi nullatenus posse; sed, illis non obstantibus, in suo robore et efficacia persistere, et quoties illae emanabunt, toties in pristinum statum restitutas, repositas, plenarie reintegratas existere, suosque plenarios et integros effectus sortiri, ac in omnibus rectoribus earundem parochialium, tam nuper per praesentes, quam alias erectarum, suffragari debere: sicut per quoscumque iudices et commissarios, ac causarum Palatii Apostolici auditores, nec non Sanctae Romanae Ecclesiae cardinales, sublata eis et eorum cuilibet quavis aliter iudicandi et interpretandi facultate et auctoritate, iudicari et definiri debere, ac irritum et inane quidquid secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari.

§ 8. Quocirca venerabilibus fratribus archiepiscopo Valentiniensi et episcopo Terulensi, ac dilecto filio causarum Cu-

riae Camerae Apostolicae generali auditori per praesentes committimus et mandamus, quatenus ipsi, vel duo, aut unus eorum per se, vel alium, seu alios, ubi et quando opus fuerit, et quoties pro parte collectoris et distributoris praedictorum pro tempore existentium, sive earundem ecclesiarum noviter erectarum rectorum, aut alicuius eorum fuerint requisiti, faciant, eadem auctoritate, praedictas litteras et in eis contenta quaecumque ab omnibus, quos illa concernunt et concernent in futurum, inviolabiliter observari. Non permittentes eos aut eorum aliquos desuper a quocumque quomodolibet indebite molestari: necnon summam pecuniarum in dicta taxa contentarum in praedictis usus convertendam realiter et cum effectu, iuxta impositionem et taxationem praefatam factam, et praesentium litterarum continentiam et tenorem realiter et cum effectu persolvi; et nihilominus, quemlibet ex Gaspare episcopo et aliis quibuscumque dictorum inferiorum beneficiorum possessoribus, et illorum successoribus, quem interdicti, suspensionis et excommunicationis sententias incurrisse eis constiterit, tamdiu dominicis et aliis festis diebus, dum maior inibi populi multitudo ad divina convenerit, interdictum et suspensum: reliquos autem inferiores excommunicatos publice nuncient et faciant ab aliis nunciari, et ab omnibus arctius evitari, donec de summis tunc debitis eisdem collectori ac distributori et rectoribus praedictis fuerit integre satisfactum: ipseque interdictus, suspensus et excommunicatus suspensionis et absolutionis beneficium respective meruerint obtinere. Contradictores quoscumque et rebelles ac praemissis non parentes per sententias, censuras et poenas ecclesiasticas, aliaque opportuna iuris et facti remedia, appellatione postposita, compescendo: necnon legitimis super his

habendis servatis processibus, illos sententias, censuras et poenas praedictas incurrisse declarando, ac etiam iteratis vicibus aggravando, invocato etiam ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii saecularis.

§ 9. Non obstantibus nostris in Cancellaria Apostolica editis regulis de non expediendis litteris cuiusvis pensionis annuae super quorumvis beneficiorum fructibus, nisi de consensu eius, qui pensionem huiusmodi persolvere tunc haberet, ac de non tollendo iure quaesito, ac Lateranensis Concilii novissime celebrati pensiones annuas super quarumvis mensurarum episcopalium vel metropolitanarum ecclesiarum proventus, nisi ex cessione aut alia probabili causa reservari prohibentis; necnon felicis recordationis Bonifacii Papae VIII de una, et concilii generalis de duabus diactis, et aliis apostolicis constitutionibus et ordinationibus, dictaeque ecclesiae Dertusensis, etiam iuramento, confirmatione apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis, statutis et consuetudinibus, privilegiis quoque, indultis et litteris apostolicis eidem ecclesiae, illiusque capitulo, et personis dignitates, personatus, administrationes vel officia vel beneficia quaecumque in dicta ecclesia obtinentibus, sub quibuscumque tenoribus et formis, ac cum quibusvis clausulis et decretis, in genere vel in specie, concessis, confirmatis et innovatis. Quibus omnibus, etiamsi de illis eorumque totis tenoribus specialis et expressa mentio habenda foret, illorum tenores praesentibus pro expressis habentes, illis alias in suo robore permansuris, haec vice dumtaxat specialiter et expresse derogamus, caeterisque contrariis quibuscumque. Aut si Gaspari episcopo, eiusque in dicta ecclesia Dertusensi successoribus, et aliis quibuscumque ab Apostolica sit Sede indultum

quod interdicti, suspensi vel excommunicari non possint per litteras apostolicas non facientes plenam et expressam, ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi mentionem. Volumus autem quod praesentium transumptis, etiam impressis, manu alicuius notarii publici subscriptis, et sigillo alicuius personae in dignitate ecclesiastica constitutae munitis, eadem fides in iudicio et extra illud adhibeatur, quae ipsis originalibus litteris adhiberetur, si forent exhibitae vel ostensae.

§ 10. Volumus etiam, quod si intra sex menses a die intimationis praesentium capitulo faciendae computandos, dilecti filii decanus et capitulum ecclesiae Dertusensis et alii interesse habentes super dotatione et erectione huiusmodi parochialium se se in aliquo, praemissorum occasione, gravatos senserint, ad venerabilem fratrem archiepiscopum Valentiniensem recursum habere valeant, qui illorum exceptionibus summarie, simpliciter et de plano auditis, tam circa quantitatem taxae ac modum et tempus solutionum faciendarum, quam terminorum in quibus dictae solutiones incipere debeant, sola facti et rei veritate inspecta, quidquid iustum fuerit declarandum, auctoritate nostra, declaret, et id totum quod ipse archiepiscopus declaraverit, appellatione remota, executioni mandari faciat, super quo plenam et amplam eidem archiepiscopo tribuimus facultatem.

Datum Romae apud S. Petrum sub anno Piscatoris, die xxviii maii mdcii, pontificatus nostri anno xi.

Dat. die 28 maii 1602, pontif. an. xi.

Data facultas archiepiscopo Valentiniensi cognoscendi de gravamine.

Clausulae pro perpetua horum mandatorum firmitate.

Exequantur praesentibus.

Similis erectio et dotatio parochialium in Dioecesi Segobricensi¹.

Clemens Papa VIII, ad perpetuam rei memoriam.

Apostolici muneris, etc. (ut in praecedenti).

§ 1. Alias siquidem pro parte clarae memoriae Philippi II, etc. (ut supra continetur).

§ 2. Cum autem, sicut nuper pro parte charissimi in Christo filii nostri Philippi Hispaniarum regis catholici, ac venerabilis fratris Feliciani episcopi Segobricensis nobis expositum fuit, idem Felicianus episcopus mandatis nostris huiusmodi obediens, et pastoralis officii sui debitum adimplere procurans, totis viribus incumbens, universa oppida suae dioecesis Segobricensis quae noviter conversi huiusmodi et seu eorum descendentes incolunt, perlustraverit, et his omnibus et singulis, quae pro debita mandatorum nostrorum executione, et praedictorum noviter conversorum in vera et catholica fide instructione expedire visa fuerunt, maturius consideratis, ac diligenti cura perpensis considerans in eius Segobricensi dioecesi, in qua viginti noviter conversorum huiusmodi oppida, ut inferius designabitur, continentur, ut neopliti praedicti, simili et communi omnino instructione, fidei catholicae praeceptis imbuti, et fidei huiusmodi incrementa suscipere valerent, fieri oportebat, ea propter normas venerabilis fratris archiepiscopi Valentiniensis (qui vigore dictionum Gregorii XIII litterarum diversas parochiales ecclesias et vicarias instituit) insequendo, erectiones, fundationes, divisiones dotumque iam factarum et attributarum, ac reddituum et proventuum parochialium et

1 Ex Regest. in Secret. Brevium.

vicariarum huiusmodi in eius dioecesi in hanc, quae sequitur, formam designavit, videlicet: Sanctissimo Domino Nostro Clementi divina providentia Papae VIII, Felicianus a Figueroa, Dei et Apostolicae Sedis gratia, episcopus Segobricensis. Post humillima pedum oscula beatorum, humilem ac debitam reverentiam. Litteras apostolicas Sanctitatis Vestrae in forma brevis, sub annulo Piscatoris expeditas, et seu earum verum transumptum in forma vidimus, per Ors Avelum Sanctes protonotarium apostolicum, ac S. V. camerarium, nec non Curiae Causarum Camerae Apostolicae generalem auditorem, Romanaeque Curiae iudicem ordinarium, sententiarum quoque et censurarum tam in eadem Romana Curia, quam extra eam latorum, et quarumcumque litterarum apostolicarum universalem et merum exequutorem ab eadem Sanctitate Vestra specialiter deputatum, confectum, suoque sigillo rubeis chordulis appendenti munitum, datum Romae in aedibus suae solitae habitationis sub anno a Nativitate D. N. I. Christi MDCXVII, indictione decima, die vero II mensis martii, ac felicissimi pontificatus Sanctitatis Vestrae anno sexto, debitis honore et reverentia recepi huiusmodi sub tenore. In Nomine Sanctae et individuae Trinitatis, etc. (ut in praecedenti etc.).

Quibus quidem praesertim apostolicis litteris per me receptis, ac diligenter inspectis, illarumque debita executioni tum ut Sanctitatis Vestrae mandatis mihi in hac parte desuper factis parere, tum etiam ut pastoralis officii debitum adimplere possem, totis viribus incumbens, universa oppida meae Segobricensis dioecesis, quae noviter conversi huiusmodi et seu eorum descendentes incolunt, perlustravi, et his omnibus et singulis quae pro debita mandatorum Sanctitatis Vestrae executione, et praefatorum no-

Litterae apostolice ad Pontificem huc super no.

Recepta littera supra a Pontifice data.

Obsequio rando Pontificis mandatis, episcopus per dictionem praedictam, etc. hoc quod supra dicitur per alias non committit.

viter conversorum in vera et catholica fide instructione expedire visa fuerunt, et maturius consideratis, ac diligenti cura perpensis, compertum fuit, quod expugnato per catholicos, et a Christi Crucis hostibus recuperato praesenti Valentiae regno, et expulsis ab eodem postmodum, de anno videlicet a Christo nato MDXXVI, per Carolum V, Romanorum imperatorem et Hispaniae regem immortalis memoriae, Saracenis, in ipso tunc regno commorantibus, ac illorum plurimis in Africam transferentibus, et ipso tunc non paucis in hoc regno remanentibus, et per hos Christi baptismo suscepto, idem Carolus imperator, neophitorum huiusmodi pro suo christianissimo zelo instructionem ferventer desiderans, a felicis recordationis Clemente Papa VII, Sanctitatis Vestrae praedecessore, apostolicas opportunas obtinuit et impetravit litteras, quarum vigore Alphonsus Manrique, tunc Inquisitor Hispaniae generalis, per suos subdelegatos, una cum episcopis vel eorum vicariis, multas in huiusmodi neophitorum locis de anno videlicet MDCXXIV ecclesias parochiales in hac praesertim mea Segobricensi dioecesi erexit, et multa locorum huiusmodi, et illorum ecclesias a suis antiquis matricibus parochialibus separavit, quas sic noviter institutas et erectas parochiales ecclesias, successu temporis, minus competentibus redditibus dotatas fuisse, ut ipsarum proprii parochi apud easdem residere, et instructioni praefatae vacare possent: immo propter parochialium huiusmodi tenuitatem, illarum non paucas propriis caruisse rectoribus, et eos qui aliquibus earum praecedant, eruditionis et doctrinae ad noviter conversos huiusmodi in religionis christianae praeceptis instituendos, prorsus ignaros esse comprobatum fuit, quibus, et aliis de causis Philippus II tunc Hispaniarum rex catholicus memoriae in-

delebilis adductus, ac incommodis praedictis obviare, ac salutare aliquod tanto malo adhibere remedium maximopere desiderans, signanter cum sibi ab aperto constaret noviter conversos huiusmodi in volutabro mahometanorum errorum imprudenter provolvi, ut tunc archiepiscopus Valentiniensis, Dortusensis et Oriolensis episcopi alique, et scientia et doctrina ac rerum agendarum dexteritate praediti viri in civitate Valentina, ut digesto et maturo, ut par erat, consilio, quid in re tam gravi, in qua de animarum discrimine agebatur, statuendum foret, sibi aperirent curavit. Qui omnes in hanc convenerunt sententiam, ut auctoritate Sedis Apostolicae, parochialium ecclesiarum in aliquibus noviter conversorum huiusmodi locis, antiquitus erectarum, ac minus competentiter dotatarum, usque ad summam centum librarum monetae in praesenti regno cursum habentis, auferentur dotae, et in reliquis locis praefatis ad hoc opportunis aliae similes de novo erigerentur, fundarentur et competentiter dotarentur parochiales ecclesiae, quibus omnibus proprii, ac idonei pastores et rectores praeficerentur, qui, sua doctrina et exemplo, apud oves proprias residentes, per salutaris doctrinae et fidei catholicae amoenissima pascua oves ipsis pascere in Domino valerent. Qui quidem archiepiscopus Valentiniensis, meo tunc ministerio usus, per ad idem meae dioecesis erectiones, dismembrationes, dotationes et dotum abactiones in scriptis redactas, ad S. Sedem apostolicam alias transmisit, quae omnia per felicis recordationis Gregorium Papam XIII, prout in quodam libro ab eodem archiepiscopo confecto continetur, duobus a Cl. id. apostolicis brevibus, altero sub die XVII Iulii MDLXXVI, altero die XXX Augusti mensium MDLXXVII annorum Domini expeditis confirmata, et Apostolicae Sedis munimine roborata

Quae sub Philippo II auctore, ac datae fuerunt.

fuert. Et quia, Pater Sanctissime, non solum in dioecesi Valentina huiusmodi parochialium ecclesiarum erectiones, fundationes, dotationes, dismembrationes et dotium adauctiones, verum etiam in mea Segobricensi dioecesi, in qua viginti noviter conversorum huiusmodi oppida, ut inferius designabitur, continentur, ut neophiti praefati simili et communi omnium instructione, fidei catholicae praeceptis imbui et fidei huiusmodi incrementa suscipere valeant, fieri oportet. Ea propter peragratis per me prius, ut dictum est, universis et singulis meae Segobricensis dioecesis noviter conversorum huiusmodi locis, et in eorum quolibet computatis diligenter ac liquidatis exacte, adhibitis peritarum personarum consiliis, universis et singulis tam decimilibus quam primitiabilibus fructibus et aliis emolumentis, ex quibus parochialium praefatarum dotationes, et dotium adauctiones fieri debeant ac debent, normam dicti archiepiscopi Valentiniense insequendo, vigore, et virtute praesentiarum Sanctitatis Vestrae, ac iuxta eorundem Gregorii praedecessoris Beatitudinis Vestrae litterarum formam, et prout mihi magis et melius expedire visum fuerit, erectiones, fundationes, divisiones, distinctiones, dotiumque iam factarum et attributarum, ac reddituum et proventuum adauctiones designavi, et in certam praescriptam formam redegi, quae talis est.

Designatio et forma erectionum, dismembrationum et dotationum de centum libris monetae Valentiae parochialium ecclesiarum in oppidis Maurorum nuper ad fidem catholicam conversorum, dioecesis Segobricensis, auctoritate apostolica facta.

Suburbium Segobricense.

Segobrica civitas, in qua episcopi sedes et cathedralis ecclesia sita est, habet intra

moenia suburbium, quod a christianis a mahometana secta ad catholicam fidem nuper conversis, incolitur, ducentis octuaginta domibus constitutum, quae sub separato a christianis veteribus loco et regimine connectuntur. Annexum est ecclesiae cathedrali, quae singularis parochia est totius civitatis, cui per duos canonicos curatos, eorumque substitutos vicarios, penes quos animarum cura residet, servitium impenditur. Hi unum ex vicariis alternatim mittunt, cum salario triginta librarum, qui diebus dominicis et festivis ad suburbium praefatum se confert, et in ecclesia sub invocatione S. Petri, ampla quidem hac devotione fidelium frequentata, et in eodem suburbio collocata, missam celebrat, et noviter conversis doctrinam christianam recitat docetque, sacramentum vero Baptismi in parochiali ecclesia eis ministratur. Et quoniam plebis praefati suburbii multitudo numerosa est, neque ab uno presbytero mercenario, prout par est, erudiri potest, oportet quod eiusdem suburbii ecclesia S. Petri in parochialem erigatur, et erecta maneat cum sacratio, sacristia, fonte baptismali et campanili, caeterisque parochialibus insigniis, et cum omni alio pleno iure et privilegio ecclesiarum parochialium, et cum suo proprio parochio et rectore, qui in ea residentiam faciat personalem, et parochianorum suburbii praefati curam gerat animarum. Et quoniam oppidum Carrica, quindecim domorum noviter conversorum, fuerat annexum ecclesiae parochiali de Navaias, ab ea separetur, separatumque maneat, et annexum ecclesiae parochiali S. Petri suburbii praefati, quod ab ea dimidia quarta parte leucae non amplius distat, et illius habitatores, qui pauci sunt, ad parochialem suburbii pro divinis officiis audiendis, et Sacramentis suscipiendis, convenire teneantur. Et pro dote et

congrua sustentatione praefati rectoris, applicentur ei centum librae monetae Valentinae in redditibus quotannis, hoc videlicet modo: quod fabrica ecclesiae cathedralis Segobricensis solvat triginta libras monetae Valentiniensis, ratione partis primitiarum termini Segobricensis quae eam contingit, valoris quadringentarum librarum; applicentur etiam ei pro dote viginti librae ex oblationibus et emolumentis provenientibus ex pede altaris, quae, cum dicta ecclesia S. Petri sit intra moenia civitatis, pingua reputantur. Mensa episcopalis Segobricensis solvat triginta sex libras, septem solidos et tres denarios ratione partis primitiarum fructuum et decimiarum, quae recipit, quae noningentis tresdecim libris, undecim solidis et denariis novem aestimatur. Archidiaconus maior Segobricensis solvat octo libras, duodecim solidos et novem denarios, videlicet tres libras, duodecim solidos et tres denarios ratione partis undenae decimarum ad archidiaconum pertinentis; et quinque libras ratione alterius partis primitiarum seu decimarum, ad dignitatem pertinentis, quae partes valoris sunt insimul ducentarum, septendecim librarum et quatuor denariorum. Dignitas thesaurarii ecclesiae Segobricensis solvat quinque libras ratione partis primitiarum et decimarum, quam recipit valoris centum viginti quinque librarum, duodecim solidorum et quinque denariorum. Duo canonici curati non contribuunt, quia ad eos pertinet animarum cura, nec satis congrue suis praebendis sustentantur, et vicarium salaria dependunt. Dominus etiam temporalis pro sua tertia parte decimarum non contribuit. Quae omnes summae libras centum efficiunt, et pro dote dictae parochialis noviter erectae, eiusque rectoris per praefatos contribuentes respective, quolibet anno solvendae, perpetuo ap-

plicentur. Et quoniam redditus et agros, qui ad mesquitam suburbii olim pertinebant, constant fuisse pingues, et plurimos temporum volubilitate et ecclesiae ministrorum forsitan incuria, eorum memoria pene deperit: curandum est ut per iudicem regia auctoritate ad id deputatum elucidentur et recuperentur. Quod cum factum fuerit, eo ipso dotationi ecclesiae praefatae de suburbio applicati maneant, eorumque valor a portionibus contribuentium, ratione decimarum, dumtaxat in praesenti dotatione pro rata diminuatur, sintque sic contribuentes liberi ab illius solutione pro sua quisque parte.

Navajas.

Oppidum Navajas domini temporalis ducis de Segorb et de Cardona, centum quinquaginta constat domibus christianorum nuper ad fidem catholicam conversorum. Fuit separatim a parochiali et cathedrali ecclesia Segobricensi per commissarios apostolicos de anno MDXXXIV, et eius ecclesia in parochialem erecta sub invocatione S. Petri Apostoli, datumque fuit illi pro annexo oppidum Carrica, quod dimidiata leuca distat, et quindecim domibus constat, rectorque tenetur dominicis et festivis diebus duas missas celebrare, alteram in ecclesia de Navajas, alteram in ecclesia de Carrica; et pro dote et sustentatione rectoris applicatae ei fuerunt triginta librae monetae Valentinae, quindecim videlicet, quas dux praefatus de Segorb super certis et securis redditibus dictorum locorum consignandas solveret, et quindecim ex primitiis et decimis eorundem locorum desumerentur. Et praeterea duci praefato fuerunt consignati redditus olim ad mesquitam pertinentes, et ius patronatus dictae rectoriae concessum, cum obligatione fabricam et ornamenta ecclesiae praefatae sustentandi; sed ista dotatio nunquam

Navajas iterum erecta, dotavit, quae ipse episcopus, prout hic recenset.

fuit sortita effectum, quia ducem de Segorb nec quindecim libras consignasse, nec fabricam et ornamenta refecisse aliquando constat. Sed rector de Navajas, qui in civitate Segobricensi residet, diebus dominicis et festivis in oppido dumtaxat de Navajas missam celebrat, et pro salario ab universitate eiusdem oppidi, nonaginta regalia monetae Castellae recipit. Oportet quod oppidum Carrica separetur, et maneat separatum ab ecclesia de Navajas, et applicetur et adnectatur ecclesiae parochiali suburbii Segobricensis cui est propinquus, ut superius dictum est, et quod parochialis de Navajas dotetur, et maneat dotata de centum libris monetae Valentinae in redditibus quolibet anno, hoc videlicet modo: quod fabrica ecclesiae cathedralis Segobricensis solvat pro dotatione dictae parochialis decem et novem libras, quatuordecim solidos et quinque denarios, ratione partis primitiarum quam ex eo oppido recipit, quae eadem quantitate aestimata est. Mensa episcopalis solvat viginti quatuor libras, septem solidos et decem denarios, ratione partis fructuum primitiarum et decimalium, quam ex dicto oppido recipit, quinquaginta novem libris, quindecim solidis, et tribus denariis legitima liquidatione aestimata. Archidiaconus maior Segobricensis solvat quinque libras, sexdecim solidos, duos denarios, videlicet duas libras, octo solidos et decem denarios ratione undenae partis decimarum ad suam dignitatem pertinentes, et tres libras, septem solidos et quatuor denarios ratione alterius partis decimarum et primitiarum ad dignitatem pertinentes, quae partes insimul valoris sunt quatuordecim librarum. Thesaurarii dignitas ecclesiae Segobricensis solvat tres libras, septem solidos et quatuor denarios, ratione partis primitiarum et decimarum, quam ex eodem oppido recipit,

octo libras, quatuor solidos et quatuor denarios Valentinienses. Duo vero canonici curati ecclesiae Segobricensis solvant sex libras, quatuordecim solidos et tres denarios pro medietate, ratione partis primitiarum et decimarum, quas ex eodem oppido recipiunt, quae sexdecim libris, octo solidis et novem denariis aestimata fuit, ex eo quod aequales portiones ex massa communi nunc recipiunt. Applicantur praeterea viginti librae ex oblationibus et emolumentis ex pede altaris provenientes. Universitas vero oppidi praefati de Navajas solvat viginti libras, comprehensis illis nonaginta regalibus, quae antea rectori praefato solvebat: sitque obligata ad earum solutionem, ex eo quod primitiae oppidi praefati ad praesentem dotationem non sufficiunt, nec etiam decimae, cum omnes simul ad valorem centum librarum, deductis oneribus, non ascendunt. Quae omnes summae libras centum efficiunt, et pro dote praefatae ecclesiae de Navajas, per praefatos contribuentes respective perpetuo, quolibet anno solvendae, applicantur. Et in hac dotatione dominus temporalis pro sua tertia decimarum parte non contribuit. Domus Ioannis Canero, quae ecclesiae contigua est, expensis universitatis mercetur et reficiatur, prout designatum est, et rectori pro eius habitatione consignetur. Terrae vero et redditus olim ad mesquitam pertinentes, ecclesiae praefatae applicati mancant.

Heldo.

Oppidum *Heldo*, domini temporalis ducis de Segorb et de Cardona, constat centum et decem domibus christianorum nuper ad fidem catholicam conversorum, et per commissarios apostolicos de anno MDXXXIV. ad petitionem S. C. C. Maiestatis imperatoris, Hispaniarum regis a Sancta Sede Apostolica intermissos, fuit

separatum et dismembratum ab ecclesia cathedrali et parochiali Segobricensi, et in eo parochialis ecclesia erecta sub invocatione Sancti Ioannis Baptistae, et dotata de triginta libris in redditibus; quindecim videlicet, quas dux praefatus de Segorb super certis et securis redditibus consignandas solveret, et quindecim ex decimis et primitiis dicti oppidi desumendis, et duci praefato fuerunt consignati redditus ad mesquitam olim pertinentes, et iuspatronatus dictae rectoriae concessum cum obligatione fabricam et ornamenta praefata sustentandi. Sed ista dotatio nunquam sortita est effectum, cum ducem praefatum nec quindecim libras consignasse, nec fabricam et ornamenta refecisse constat. Nunc autem presbyter mercenarius ab Ordinario deputatus diebus dominicis et festivis ad oppidum praefatum se confert, quod a civitate Segobricensi leuca dimidiata distat, ibique missam celebrat, et doctrinam christianam recitat parochianis, et pro salario oblationes et emolumenta ex pede altaris habet, sex item libras, quas universitas dicti oppidi solvit; oportet igitur, quod dicta parochialis ecclesia de Heldo dotetur de centum libris in redditibus quolibet anno, hoc videlicet modo, quod fabrica ecclesiae cathedralis et parochialis Segobricensis solvat tresdecim libras, sex solidos et octo denarios, ratione partis primitiarum, quam ex eodem oppido recipit, quae eadem quantitate aestimata est. Mensa episcopalis Segobricensis solvat viginti octo libras, quinque solidos et septem denarios, ratione partis fructuum primitiarum et decimalium, quam ex eo capit oppido, quadraginta libris, octo solidis et uno denario, facta legitima liquidatione, aestimata. Archidiaconus maior Segobricensis solvat sex libras, quatuordecim solidos et quinque denarios, videlicet, duas libras, sex-

decim solidos et septem denarios, ratione undenae partis decimarum ad suam dignitatem pertinentes, et tres libras, septendecim solidos et decem denarios, ratione alterius partis primitiarum et decimarum ad dignitatem pertinentes, quae partes insimul valoris sunt novem librarum, undecim solidorum, et undecim denariorum. Thesaurarii dignitas Segobricensis ecclesiae solvat tres libras, septendecim solidos, et decem denarios ratione partis decimarum et primitiarum, quam ex eodem oppido recipit, quinque libras, undecim solidis et uno denario aestimatae. Duo vero canonici curati Segobricenses solvant septem libras, quindecim solidos et sex denarios pro medietate quilibet eorum, videlicet tres libras, decem et septem solidos et novem denarios, ratione partis primitiarum et decimarum, quam ex eo oppido recipiunt, quae undecim libris, duobus solidis et tribus denariis aestimata est. Applicantur praeterea viginti librae ex oblationibus et emolumentis ex pede altaris provenientes. Universitas vero oppidi de Heldo solvat viginti libras monetae Valentiniensis pro eadem dote, comprehensis illis sex libris, quas antea eidem rectori solvebat, ex eo quod primitiae et decimae oppidi praefati ad praesentem dotationem non sufficiunt, nec ad valorem centum librarum ascendunt, ad quas viginti libras rectori praefato quolibet anno solvendas universitas praefata et iurati se obligarunt, actu recepto per notarium infrascriptum, die XXVIII mensis iuni, anno MDXCVI. Quae omnes summae libras centum efficiunt, et pro dote dictae parochialis de Heldo eiusque rectoris perpetuo per praefatos contribuentes, quolibet anno respective solvendae, applicantur, et in hac dotatione dominus temporalis pro sua tertia parte decimarum non contribuit. In Ecclesia sacristia ae-

difficetur et domus, quae designata est, expensis universitatis mercetur et reficiatur, rectorique pro eius habitatione, et residentia consignetur. Terrae vero et redditus olim ad mesquitam pertinentes, ecclesiae applicati maneant.

Castell nou.

Oppidum *Castell nou* centum septuaginta constat domibus christianorum nuper ad fidem catholicam conversorum, et quinquaginta veterum christianorum, omnes sunt ducentae et viginti domus: eius ecclesia est vicaria perpetua antiqua ab ecclesia cathedrali Segobricensi separata. Sunt in ea parochia duae ecclesiae, altera sub invocatione Adorationis Regum Magorum, in quam veteres christiani concurrunt, et est principalis; altera sub invocatione S. Ioannis Baptistae, ad quam noviter conversi pro divinis officiis audiendis, et sacramentis suscipiendis conveniunt, et in utraque vicarius perpetuus dominicis diebus et festivis per se missam celebrat, et in ecclesia S. Ioannis, quae olim fuit Maurorum mesquita, doctrinam christianam noviter conversos docet, qui etiam aliquando, quibusvis festivis diebus principalibus, in Ecclesia Regum Magorum praefata divinis officiis intersunt. Habetque vicarius praefatus pro salario viginti quinque libras, quas scholaster ecclesiae cathedralis Segobricensis impendit. Est autem *Scholasteria* quoddam collativum officium in eadem ecclesia antiquitus ab episcopo et capitulo institutum ad docendum et examinandum magistros, quod multis abhinc annis desiit in usu esse, cui annexae sunt primitiae oppidi Castell nou, ex quibus tertia pars auctoritate apostolica applicata est distributionibus quotidianis in choro ecclesiae Segobricensis, et unum tritici casticum datur a scholastero archidiacono maiori iure visitationis pilae. At vero

nunc denuo, auctoritate apostolica, primitiae praefatae de Castell nou fuerunt unitae massae communi capituli ecclesiae Segobricensis, relictis tantum quinquaginta libris praefato scholasterio. Oportet quod praefatae vicariae dos ad centum usque libras in redditibus augeatur, addanturque ei aliae septuaginta quinque librae, hoc videlicet modo: quod scholaster, qui nunc est, ultra eas viginti quinque libras, quas antea solvebat vicario praefato, solvat alias quindecim libras, omnes quadraginta libras, ratione omnium primitiarum, quas ex eo oppido colligit, quae valoris sunt centum librarum, sex solidorum et sex denariorum. Mensa episcopalis Segobricensis solvat sexdecim libras, decem et novem solidos et quatuor denarios, ratione partis fructuum decimalium, quam ex eo oppido recipit, valoris centum et octuaginta duarum librarum, octo solidorum et duorum denariorum; mensa capitularis ecclesiae Segobricensis solvat novem libras, sex solidos et octo denarios, ratione partis decimarum ad ipsam pertinentis, quae centum libris, sex solidis et sex denariis aestimatur. Archidiaconus maior Segobricensis solvat libram unam et quatuordecim solidos, ratione undecimae partis decimarum ad suam dignitatem pertinentis, quae decem et octo libris, quatuor solidis et decem denariis aestimatur. Applicantur praeterea pro dote dictae vicariae duodecim librae ex redditibus olim ad mesquitam pertinentibus. Applicantur etiam viginti librae ex oblationibus et emolumentis ex pede altaris provenientibus, quae in oppido praefato satis uberes sunt. Et quaecumque et quomodocumque dictam scholasteriam vacare contigerit, et praedicta unio primitiarum, capitulo Segobricensi facta, sortita fuerit effectum, praefatum capitulum Segobricense teneatur solvere illas quadra-

ginta libras; viginti quinque videlicet antiquas, et quindecim modernas, quas praefatus scholaster nunc solvere tenetur, si tamen primitiae ad id sufficiant, et casticum tritici archidiacono maiori ratione visitationis pilae: ita quod scholaster, qui pro tempore fuerit, habeat quinquaginta libras pro sua dotatione, auctoritate apostolica, facta, liberas, et immunes ab huiusmodi contributione: quae omnes summae libras centum efficiunt, et pro dote dictae vicariae, eiusque vicarii perpetui, per praefatos contribuentes, respective quolibet anno, perpetuo solvendae, applicantur. In hac vero dotatione, neque dominus temporalis pro sua tertia decimarum parte, neque distributiones quotidianae chori ecclesiae Segobricensis contribuunt. Quoquo vero modo praefatam scholasteriam vacare contigerit, capitulum Segobricense quod succedit in fructibus, ultra praefatas quadraginta libras, solvat alias quindecim libras: omnes erunt triginta quinque librae pro dotatione ecclesiae praefatae de Castell nou, et eo casu dictae quindecim librae a portionibus contribuentium, ratione decimarum dumtaxat in praesenti dotatione, pro rata minuantur, sintque contribuentes liberi ab illarum solutione pro sua quisque parte. Quoniam vero tertiae et arbores, quae olim ad mesquitam pertinebant, et nunc ecclesiae applicatae sunt, in posse et administratione universitatis dicti oppidi reperiuntur, quae duodecim libras tantum pro illarum compositione solvit ecclesiae, cum revera maiori pretio aestimetur, caveatur ne per applicationem dictarum duodecim librarum praesenti dotationi superius factam, aliquod praecudicium Ordinario Segobricensi inferatur, quominus terraset arbores praefatas a praefata universitate repetere, et recuperare possit: et quia ecclesia adorationis Regum admodum vetus est, an-

gusta et conquassata, nec veteres christianos capit, quantominus etiam novos, quando in eam conveniunt, tum etiam ecclesia Sancti Ioannis, quae olim fuit Maurorum mesquita, angusta est, et pro vetustate minatur ruinam; oportet quod nova aedificetur ecclesia utriusque populi capax, prout designatum est, et quae fuerat olim mesquita, diruatur, et domus, quam rector nunc obtinet, reficiatur.

Almedixer.

Oppidum *Almedixer* septuaginta quatuor continet domus christianorum nuper ad fidem catholicam conversorum. In eo parochialis est ecclesia antiqua sub invocatione S. Michaelis: habet pro annexis oppida *Soneja* quadraginta domorum, et *Azuevar* decem et octo domorum, et *Chova* quindecim domorum noviter ad fidem conversorum; omnes centum quadraginta septem domus. Rector dominicis et festivis diebus duas celebrat missas, alteram in oppido Almedixer, alteram in ecclesia de *Soneja*, ad quam conveniunt habitatores de *Azuevar* et *Chova*, habetque pro dote et salario viginti quinque libras monetae Valentiae, quas succentor Ecclesiae Segobricensis ei quolibet anno ab antiquo impendit, et alias decem libras, quae nuper ab Ordinario ei auctae fuerunt, et ab eodem succentore solvuntur. Est autem *Succentoria* collativum officium in Ecclesia Segobricensi, ab episcopo et capitulo antiquitus institutum, ut succentor praesit cantibus in choro ad *Facistorium*, cui annexae fuerunt primitiae dictorum quatuor oppidorum, quae, de iure divino, parcho debentur. Et quoniam oppidum *Soneja* ab oppido Almedixer duabus leucis asperriimi itineris, et oppida *Azuevar* et *Chova* leuca una distant, nec eorum habitatores possunt a rectore de Almedixer, prout par est, in fide catholica instrui,

et doctrinam christianam edoceri: necesse est quod haec tria oppida a parochiali de Almedixer separentur, et in oppido Soneja parochialis ecclesia erigatur noviter, prout infra dicetur, et quod dos ecclesiae de Almedixer ad centum usque libras augeatur in redditibus, hoc videlicet modo; quod succentor ecclesiae Segobriensis, ultra illas viginti quinque libras antiquas, quas rectori de Almedixer solvebat, solvat alias quinque libras, omnes triginta libras, ratione omnium primitiarum, quas ex eo oppido colligit, quae valoris sunt quinquaginta novem librarum cum dimidia, facta diligenti liquidatione. Mensa episcopalis Segobricensis solvat triginta libras et sex solidos ratione partis decimarum, quam ex eo oppido recipit, septuaginta duabus libris, duobus solidis et quinque denariis aestimatam. Mensa capitularis solvat sexdecim libras, tresdecim solidos et quatuor denarios, ratione partis earundem decimarum, quam recipit; archidiaconus maior Segobricensis solvat tres libras et octo denarios, ratione undenae partis decimarum ad suam dignitatem pertinentis. Applicentur praeterea octo librae ex redditibus olim ad mesquitam pertinentibus, in eodem oppido, qui valoris eiusdem sunt. Applicentur etiam duodecim librae ex oblationibus et emolumentis ex pede altaris provenientiibus, quae omnes summae centum libras efficiunt, et pro dote dictae parochialis ecclesiae de Almedixer eiusque rectoris, per praefatos contribuentes respective quolibet anno perpetuo solvendae, applicentur. In hac dotatione dominus temporalis praefati oppidi pro sua tertia parte decimarum non contribuit. Ecclesia amplietur, et sacristia, et domus, in qua rector commode habitet aedificentur expensis universitatis. Terrae vero et redditus olim ad mesquitam pertinentes, ecclesiae applicati maneant, et ipsa olim

mesquita, quae adhuc restat, funditus evertatur.

Soneja, Azuevar, Chova.

Oppida *Soneja, Azuevar* et *Chova* septuaginta tribus constant domibus noviter ad fidem conversorum, praeter *Chova*, quod decem domus habet veterum christianorum: annexa sunt ecclesiae parochiali oppidi de Almedixer; et quoniam *Soneja* duabus leucis asperrimi itineris, et oppida *Azuevar* et *Chova*, leuca una simili itinere, a parochiali de Almedixer distant, nec eorum habitatores a rectore de Almedixer possunt, ut par est, in fide catholica instrui, et doctrinam christianam edoceri, oportet quod haec tria oppida a dicta parochiali de Almedixer separentur, et separata maneant, et in oppido *Soneja* ecclesia parochialis erigatur, et erecta maneant, quemadmodum per commissarios apostolicos de anno MDXXXIV fuit erecta, et dotata de triginta libris ex decimis et primitiis, quamvis talis erectio et dotatio numquam fuit sortita effectum; habeat suum proprium rectorem, qui residentiam faciat personalem, et teneatur diebus dominicis et festivis duas celebrare missas, alteram in ecclesia de *Soneja*, quae est sub invocatione S. Michaelis, alteram in ecclesia de *Azuevar* et *Chova*, alternis vicibus, ita ut, quando eam celebraverit in oppido *Azuevar*, habitatores de *Chova*, quamvis leuca una sint remoti, teneantur ad illam audiendam accedere, et e contra; sic enim, ut possibilitas fert, oppidis parvis et in desertis locis consistentibus, provisum est; et quod parochialis de *Soneja* dotetur de centum libris in redditibus, hoc videlicet modo: quod succentor ecclesiae Segobriensis, praeter illas decem libras, quas ex decreto Ordinarii pro augmento solvebat rectori de Almedixer, quae in dotationem ecclesiae de *Soneja*

transferuntur, solvat alias decem libras rectori de *Soneja*, omnes erunt viginti librae, ratione omnium primitiarum, quas ex his tribus oppidis colligit, quae aestimatae sunt septuaginta una libris, tresdecim solidis et novem denariis. Mensa episcopalis solvat quadraginta octo libras, novem solidos et octo denarios, ratione partis decimarum, quam ex oppidis capit, octuaginta sex libris, septemdecim solidis et decem denariis aestimatam. Mensa capitularis solvat viginti sex libras, tresdecim solidos et quatuor denarios, ratione partis earundem decimarum, quam recipit valoris quadraginta septem librarum, quindecim solidorum et decem denariorum. Archidiaconus maior Segobricensis solvat quatuor libras et septemdecim solidos, ratione undenae partis decimarum ad suam dignitatem pertinentis; quae omnes summae libras centum efficiunt, et pro dote dictae parochialis ecclesiae de *Soneja* eiusque rectoris, per praefatos contribuentes respective quolibet anno perpetuo solvendae, applicentur, et in hac dotatione domini temporales pro sua tertia decimarum parte non contribuent. Et quoniam in oppido *Soneja* terrae et arbores ad mesquitam pertinentes sunt plurimae, et in posse domini temporalis reperiuntur, qui eas colit et fructus retinet, qui viginti libras aestimantur, curandum est ut per iudicem, regia auctoritate, ad id deputatum, summarie elucidentur et recuperentur; quod cum fuerit factum, illarum valor in redditibus, ipso facto, praesenti dotatione applicatus maneant, et a portionibus in ea contribuentium, ratione decimarum duntaxat, pro rata minuantur. Sintque sic contribuentes ab illius solutione pro sua quisque portione liberi et immunes. In oppido *Soneja* sacristia reficiatur, et domus, in qua rector residens habitet, quae designata est ecclesiae contigua, expensis

universitatis mereatur et reficiatur, et eidem rectori consignetur.

Sot.

Oppidum *Sot* domini temporalis D. Iacobi Ferrer gubernatoris Valentiniensis quinquaginta quatuor continet domos noviter ad fidem catholicam conversorum. In eo parochialis ecclesia est antiqua sub invocatione Conceptionis B. V. Mariae dotata suis primitiis, quae valoris sunt quinquaginta librarum monetae Valentinae, et praeterea de viginti libris, quas dominus praefatus temporalis rectori etiam consignavit in dotem super quodam censuali, quae nunc etiam exiguntur cum obligationi celebrandi. . . . missas qualibet septimana, pro quibus viginti libris in redditibus, auctoritate apostolica, fuit illi concessum ius patronatus dictae rectoriae, et cum obligatione distrahendi ducentas libras in utilitatem fabricae et ornamentorum ecclesiae praefatae. Oportet quod praefata dos ad centum usque libras augeatur, addanturque aliae triginta librae in redditibus, hoc videlicet modo; quod mensa episcopalis Segobricensis solvat septem libras, quinque solidos et quinque denarios, ratione decimarum, quas ex eo oppido colligit, quae valoris sunt quinquaginta unius librarum, decem solidorum et quatuor denariorum. Mensa capitularis solvat quatuor libras, quae decimas capit, aestimatione viginti octo librarum, sex solidorum et octo denariorum. Archidiaconus de Alpuente Segobricensis Ecclesiae solvat quatuordecim solidos et septem denarios, ratione undenae partis decimarum. Applicentur praeterea octo librae ex redditibus olim ad mesquitam pertinentibus, qui eiusdem sunt valoris, et decem librae ex oblationibus et emolumentis provenientes ex pede altaris. Quae omnes summae libras centum efficiunt, et pro dote dictae pa-

rochialis de Sot, eiusque rectoris, per contribuentes praefatos respective quolibet anno perpetuo solven lae applicantur: et quoniam primitiae dicti oppidi a die concessionis iurispatronatus praefati in tripulum, Domino benedicente, auctae sunt, et dos praefatae parochialis ad centum libras nunc augetur, ex redditibus mere ecclesiasticis, ad quos si dotatio domini temporalis de viginti libris cum dicta obligatione comparetur, parvi est momenti, propterea ius patronatus dictae parochialis de Sot, dehinc ad episcopum Segobricensem, tamquam Ordinarium, et ad dominum temporalem praefati oppidi Sot, pertineat, alternis vicibus; et prima vice episcopus praesentet et instituat rectorem. Ecclesia, quae penes diruta est, in eodem situ reaedificetur cum sacristia, iuxta formam traditam, et domus pro rectoris habitatione, expensis etiam universalitatis, construatur. Terrae vero et redditus ad mesquitam olim pertinentes ecclesiae applicati maneant.

Vall de Almonacir, Ayr et Algimia.

Oppidum *Ayr Vallis de Almonacir*, dominae Ioannae Enriquez de Cabrera comitissae de Aranda, centum decem et octo continet domos christianorum nuper ad fidem catholicam conversorum: est vicaria perpetua dictae Vallis de Almonacir per commissarios apostolicos instituta in eius ecclesia sub invocatione Conceptionis B. Mariae Virginis. Habet pro annexis oppidum *Algimia* quinquaginta sex domorum; quod ab *Ayr* quarta parte leucae distat, nam alia duo annexa *Almedimilla* et *Alfandiguilla* diruta sunt. Vicarius perpetuus, qui in civitate Segobricensi residet, diebus dominicis et festiuis duas celebrat missas, alteram in ecclesia de *Ayr*, alteram in ecclesia de *Algimia* sub invocatione S. Ioannis Baptistae, habetque pro salario triginta se-

ptem libras, quarum viginti solvit infirmarius Ecclesiae Segobricensis, qui primitias dictorum locorum integras colligit; octo libras mensa episcopalis; quatuor libras canonicatus Segobricensis Ecclesiae Officio S. Inquisitionis Valentiae, auctoritate apostolica, applicatus pro decimis, quas recipiunt, et quinque librae ex redditibus olim mesquitae. Est autem *Infirmaria* officium collativum ab episcopo et capitulo Segobricensi antiquitus institutum, cuius usus et exercitium multos abhinc retro annos exolevit, eique fuerunt annexae primitiae istorum oppidorum, et aliorum quae potius parochia, de iure divino, debentur; sed apostolica auctoritate, quocumque modo vacaverit dicta infirmaria, massae communi capitulo Segobricensis Ecclesiae eius fructus uniti fuerunt, relictis quinquaginta libris tantum dicto infirmario, qui pro tempore fuerit. Oportet quod praedicta vicaria perpetua dotetur de aliis sexaginta tribus libris ad complementum centum librarum in redditibus, hoc videlicet modo; quod infirmarius praesens, vel capitulo Segobricensis Ecclesiae, quod succedit in fructibus, ultra illas viginti libras monetae Valentinae, quas antea solvebat, solvat alias viginti libras, omnes quadraginta libras, ratione dictarum primitiarum, quas integras recipit, et valoris sunt centum viginti novem librarum. Mensa episcopalis, ultra illas octo libras quas antea solvebat, solvat decem et septem libras et decem solidos: omnes viginti quinque librae et decem solidi, ratione partis decimarum, quam recipit, valoris centum quinquaginta septem librarum, septem solidorum et duorum denariorum. Canonicatus Officio S. Inquisitionis applicatus, qui et dicitur *de Torme*, ultra illas quatuor libras, quas antea solvebat, solvat decem libras, omnes quatuordecim librae, ratione partis decimarum, quam recipit, quae octuaginta sex libris aesti-

matur. Archidiaconus maior Segobricensis solvat duas libras et decem solidos, ratione undenae partis decimarum ad suam dignitatem pertinentis. Applicantur praeterea ex redditibus olim mesquitarum, qui ad valorem viginti novem librarum, septem solidorum et duorum denariorum quolibet anno ascendunt, tresdecim aliae librae, quae cum quinque libris quae antea desumebantur, erunt decem et octo librae, quae omnes summae libras centum efficiunt; quae pro dote praefatae vicariae eiusque vicarii perpetui, per praefatos contribuentes respective quolibet anno perpetuo solvendae, applicantur: et in hac dotatione domina temporalis dictorum locorum pro sua tertia parte decimarum non contribuit. Quocumque vero modo praefatam infirmariam vacare contigerit, capitulum Segobricensis Ecclesiae, quod succedit in fructibus primitiis praefatis, ultra praefatas quadraginta libras, teneatur solvere praesenti dotationi alias viginti libras: omnes erunt sexaginta librae, ita ut eidem officio infirmariae reliquantur praefatae quinquaginta librae, auctoritate apostolica eidem assignatae, liberae et immunes ab huiusmodi contributione; quae viginti librae eo casu a portionibus contribuentium in hac dotatione, ratione decimarum dumtaxat, minuantur pro rata, sintque sic contribuentes liberi ab illarum solutione pro sua quisque portione: et quoniam infirmarius praefatus quolibet anno unum tritici cascium archidiacono maiori Segobricensi, ratione visitationis pilae seu fontis baptismalis vicariae perpetuae totius Vallis de Almonacir¹; et ab ea fuit dismembrata rectoria oppidorum *Gayviel* et *Matet*, et suis primitiis dotata: rector de *Gayviel* teneatur solvere, ut aequum est, saltem tertiam partem

¹ Ita in editione romana, ubi aliquid desideratur. (R. T.).

dicti tritici cascii, et reliquas duas partes capitulum quod succedit in fructibus. In oppido *Ayr* domus, quae extat vicarii perpetui, reficiatur, et sacristia construatur, et in oppido *Algimia* sacristia etiam construatur, iuxta formam traditam. Terrae vero et redditus, qui ad mesquitam olim pertinebant, ecclesiis respective applicati maneant.

Gayviel, et Matet.

Oppidum *Gayviel* quinquaginta quatuor continet domus christianorum noviter ad fidem catholicam conversorum, cuius dominus temporalis est D. Ioannes Garces de Haeredia, separatim fuit a vicaria perpetua Vallis de Almonacir per commissarios apostolicos de anno MDXXXIV, et in eo parochialis ecclesia erecta sub invocatione S. Petri Apostoli, datumque fuit illi pro annexo oppidum *Matet*, quod triginta domibus constat, duodecim noviter conversorum, et decem et octo veterum christianorum, et a *Gayviel* distat dimidia leuca. Fuit dotata de primitiis omnibus oppidi *Gayviel*, quae tunc temporis annexa erant infirmario ecclesiae Segobricensis, pro quibus tunc infirmarius solveret sex libras quolibet anno rectori de *Gayviel*; et quocumque modo infirmaria vacasset, ipso facto primitiae praefatae integrae dictae ecclesiae *Gayviel* eiusque rectori manerent applicatae in perpetuum, sicut postmodum contigit: et de illis octo libris monetae Valentiae, quas domina *Isabel de Haeredia*, tunc domina dicti oppidi, promisit rectori quolibet anno solvere super redditibus dicti oppidi *Gayviel*, consignatas sicut eas consignavit, pro quibus concessum fuit illi, et suis successoribus iurispatronatus dictae rectoriae, cum obligatione etiam reficiendi et sustentandi fabricam et ornamenta ecclesiae praefatae de *Gayviel*. Applicati etiam et consignati pro dote

fuerunt omnes redditus ad mesquitam de Gayviel olim pertinentes. Sed quoniam dominus temporalis modernus recusavit praefatas octo libras rectori solvere, ex eo quod super redditibus de Gayviel, quae sunt bona vineulo adstricta, non potuerunt consignari, desuperque lis fuit mota: rector de Gayviel solum recipit primitias de Gayviel integras, quae, facta legitima calculatione, sexaginta octo libris, solido uno et tribus denariis aestimantur: et redditus olim mesquiae, qui valoris sunt septem librarum, omnes sunt septuaginta quinque librae, solidus unus et tres denarii. Quapropter oportet quod praedictae doti addantur in redditibus viginti et quatuor librae, decem et octo solidi et novem denarii ad complementum centum librarum, hoc videlicet modo: quod infirmarius ecclesiae Segobricensis vel Capitulum, quando in praemissis successerit, solvat decem libras ratione primitiarum, quas integre recipit ex oppido Matet, quae valoris sunt triginta quinque librarum, duorum solidorum et sex denariorum. Applicantur et consignantur octo librae ex redditibus olim ad mesquitam oppidi Matet pertinentibus, qui quotannis decem et octo libras valent. Applicantur praeterea sex librae, decem et octo solidi et novem denarii ex oblationibus et emolumentis ex pede altaris provenientius dictorum duorum oppidorum, quae omnes summae centum libras efficiunt, et pro dote dictae parochialis de Gayviel eiusque rectoris per praefatos contribuentes respective quolibet anno perpetuo solvendae, applicantur. Ius vero patronatus penes Ordinarium remaneat. Rector vero, qui in oppido Gayviel nunc residet, dominicis diebus et festivis duas teneatur celebrare missas, alteram in ecclesia de Gayviel, alteram in ecclesia de Matet, quae sub invocatione S. Ioannis Baptistae fundata est, in ecclesia de Gayviel retineatur sa-

crisia, prout notatum est, et domus in qua rector habitat, aedificetur (in porticu in quo nunc iurati et consilarii universitatis conveniunt) iuxta formam designatam. Terrae vero et redditus, olim ad mesquitam pertinentes, ecclesiis respective applicati maneant et rectori, ut praefertur.

Castell Montan.

Oppidum *Castell Montan* remotum quidem, et in asperrimis locis situm, domini temporalis D. Michael Vallterra, quinquaginta continet domus christianorum noviter ad fidem catholicam conversorum. In eo parochialis ecclesia est antiqua sub invocatione S. Bernardi Abbatis, habetque pro annexis oppida *Villa neuva*, et *Fuent de la Reyna*, quae viginti octo domibus constant christianorum veterum, a parochiali plusquam leuca una asperi itineris distantia. Rector dominicis diebus et festivis duas celebrat missas, alteram in ecclesia de Castell Montan, alteram in ecclesia de Villa neuva, ad quam habitatores de la Fuent de la Reyna conveniunt, et in oppido de Villa neuva continuo residet; habetque pro dote et salario omnes primitias dictorum trium locorum, et etiam quamdam partem primitiae terrae, quae dicitur *el Secresto*, termini de Cercia, quae omnes primitiae centum librarum valorem excedunt. Et quoniam oppida la Villa neuva, et Fuent de la Reyna multum a parochiali distant, et a christianis veteribus incoluntur, videtur quod dismembrentur, cum suis primitiis a parochiali ecclesia de Castell Montan, et in oppido la Villa neuva ecclesia parochialis erigatur, ut infra dicitur: et quod rector de Castell Montan remaneat cum primitiis eiusdem oppidi, quae valoris sunt quinquaginta librarum, et quod dotetur de aliis quinquaginta libris in redditibus, hoc videlicet modo: quod mensa episcopalis Segobricensis solvat viginti quatuor libras,

quatuor solidos et decem denarios, ratione partis primitiarum, quam ex eo oppido recipit, valoris sexaginta octo librarum, unius solidi et novem denariorum. Mensa capitularis et massa eius communis solvat tresdecim libras, sex solidos et octo denarios pro parte primitiarum, quam accipit, valoris triginta septem librarum, octo solidorum et decem denariorum. Archidiaconus maior Segobricensis solvat duas libras, octo solidos et sex denarios pro undena parte decimarum ad suam dignitatem pertinente, valoris sex librarum, sexdecim solidorum et unius denarii. Applicantur praeterea decem librae ex redditibus olim ad mesquitam pertinentibus, qui valoris sunt eiusdem, et in hac dotatione dominus temporalis pro sua tertia parte decimarum non contribuit; quae omnes summae centum libras efficiunt, et pro dote ecclesiae praefatae de Castell Montan eiusque rectoris per praefatos contribuentes respective quolibet anno in perpetuum solvendae, applicantur. In ecclesia aedificetur sacristia et domus competens pro rectoris habitatione iuxta formam et statum designatum. Terrae vero et redditus ad mesquitam olim pertinentes ecclesiae applicati maneant, hoc est rectori, ut praedictum est.

Villa neuva et Fuent de la Reyna.

Oppida *Villa neuva* et *Fuent de la Reyna*, quae domibus constant viginti octo veterum christianorum, annexa sunt ecclesiae parochiali de Castell Montan: et quoniam ab ea plusquam leuca una distant, et asperrimi itineris, sintque inter se ad mediam leucam vicina, et a veteribus christianis habitata, nec propterea possint a rectore de Castell Montan commode ministrari, oportet quod a dicta parochiali de Castell Montan separentur, et dismembrentur, separataque et dismem-

bata remaneant cum suis primitiis, et in oppido la Villa neuva, quod viginti duabus domibus constat, parochialis ecclesia noviter erigatur, et erecta maneat cum sacristia, sacristia, fonte baptismali, campanili, caeterisque parochialibus insigniis, et cum omni alio pleno iure et privilegiis ecclesiarum parochialium, et cum suo proprio paroco et rectore, qui residentiam faciat personalem in dicta rectoria, et habeat pro annexo oppidum Fuent de la Reyna sex domorum, et rector duas celebret missas dominicis et festivis diebus; alteram in ecclesia de Villa neuva, alteram in ecclesia oppidi Fuent de la Reyna; et pro dote et sustentatione dicti rectoris applicantur omnes primitiae dictorum duorum oppidorum, quae valoris sunt sexaginta librarum, et etiam pars illa primitiarum terrae *del Sequestro* termini de Cerilla, quae decem libris aestimatur, cum quibus, et obligationibus et emolumentis, quae proveniunt ex parte altaris inter veteres christianos, rector se poterit commode sustentare. In oppido Villa neuva domus pro rectoris habitatione aedificetur.

Suburbium Villae Chelva et Benaruay.

In *Villa de Chelva*, quae insignis est, intra ipsius moenia quoddam suburbium a christianis noviter ad fidem catholicam conversis incolitur, centum viginti constans domibus, quae separato a christianis veteribus loco et regimine sunt connexae, et in eo ecclesia sub invocatione S. Crucis constructa est, annexa parochiali ecclesiae de Chelva, quae est sub invocatione Virginis Mariae Angelorum; sunt etiam eidem parochiali annexa oppida *Benaruay* quadraginta quinque domorum et *Calles* sexaginta domorum christianorum noviter ad fidem conversorum. Rector de Chelva, qui quingentis domi-

bus veterum christianorum suae parochialis alias praepeditus est, unum praesbyterum mittit diebus dominicis et festivis, qui duas celebrat missas; alteram in ecclesia suburbii praefati, in quam eius suburbii habitatores conveniunt; alteram in ecclesia oppidi Calles, quod media leuca distat a Chelva, et habitatores pro salario praefati presbyteri nonaginta regalia monetae Castellae, et habitatores Benaxuay sex libras conferunt. Rector vero alteram missam celebrat in oppido Benaxuay eisdem diebus, quod Villae de Chelva est propinquum, et partem quasi tertiam primitiarum ex omnibus his locis colligit, quae quadringentis libris aestimatur. Et quoniam suburbium praefatum, propter plebis multitudinem, et oppidum Calles propter loci distantiam a rectore de Chelva impossibile est administrari, et eorum habitatores in fide catholica, prout par est, institui, oportet quod a parochiali ecclesia de Chelva dismembratur, et dismembratum maneat, et in suburbio praefato ecclesia Sanctae Crucis in parochialem erigatur, et erecta maneat, cum sacrario, sacristia, fonte baptismali, campanili caeterisque parochialibus insigniis, et cum omni alio pleno iure et privilegiis parochialium ecclesiarum, et cum suo proprio et perpetuo paroco et rectore, qui teneatur in ea residentiam facere personalem, doteturque de centum libris in redditibus quolibet anno, hoc videlicet modo: quod rector de Chelva solvat decem et novem libras, sex solidos et octo denarios, ratione partis primitiarum, quam ex eisdem oppidis colligit, quae valoris est centum et octuaginta quinque librarum, septem solidorum et unius denarii. Rector parochialis oppidi Tuexa solvat novem libras, tresdecim solidos et quatuor denarios, ratione partis primitiarum, quam ex eisdem oppidis colligit, valoris nona-

ginta duarum librarum, tresdecim solidorum et octo denariorum; dominus temporalis Villae de Chelva solvat quinque libras, ratione tertiae partis novennarum primitiae praefatae, quam recipit, valoris viginti quinque librarum. Mensa episcopalis Segobricensis solvat sex libras, unum solidum et tres denarios pro parte primitiarum, quam etiam recipit. Decanus ecclesiae Segobricensis solvat tres libras, sex solidos et octo denarios pro parte earumdem primitiarum, quam colligit. Et quoniam post obitum Petri Ramirez moderni decani, fructus dicti decanatus, auctoritate apostolica, uniti sunt massae communi capituli ecclesiae Segobricensis, relictis quingentis libris tantum pro decano futuro et successoribus, fructus autem praefati mille et centum libris aestimantur: quaecumque praefata unio sortita fuerit effectum, decanus et capitulum solvant pro medietate dictas tres libras, sex solidos et octo denarios, videlicet decanus triginta tres solidos et quatuor denarios, et Capitulum similes triginta tres solidos et quatuor denarios, ratione qua supra. Archidiaconus de Alpuente Ecclesiae Segobricensis solvat duodecim solidos et unum denarium, ratione undenae partis novennarum eiusdem primitiae, quae valoris est sexaginta octo librarum, duodecim solidorum et octo denariorum. Applicantur praeterea decem librae, quas universitas oppidi Calles promisit et se obligavit voluntarie solvere quotannis rectori suburbii praefati, comprehensis illis nonaginta regalibus, quae antea solvebat, actu recepto per infrascriptum notarium sub die 1 iulii anni MDXCVI. Applicantur etiam sexdecim librae, quas universitas praefati suburbii et habitatores Benaxuay voluntarie se obligarunt et promiserunt solvere quotannis in subventionem praesentis dotationis, videlicet suburbium decem libras, et

Benaxuay sex. Item applicantur viginti librae ex redditibus olim mesquiae dicti suburbii, qui ad valorem triginta librarum quolibet anno ascendunt. Ultimo applicantur decem librae ex oblationibus et emolumentis ex pede altaris provenientiibus, quae in dicto suburbio uberes sunt. Quae omnes summae centum libras efficiunt, quae pro dote ecclesiae suburbii praefati, eiusque rectoris per contribuentes praefatos, respective quolibet anno in perpetuum solvendae, applicantur. Et in ista dotatione non contribuit dimidia pars primitiarum, quae, auctoritate apostolica, fuit applicata distributionibus quotidianis ebori Ecclesiae Segobricensis. Et quoniam rector de Chelva in praefato suburbio recipit dimidiam partem decimae nucum, carofae, canani et leguminum, cum alteram dimidiam partem recipiat vicecomes de Chelva, propter praesentem dotationem non praetenditur derogare iuri rectoris de Chelva circa hoc, nec ius tribuere rectori dicti suburbii. Rector vero diebus dominicis et festivis duas teneatur celebrare missas, alteram in ecclesia suburbii, alteram in ecclesia oppidi Calles, et utriusque habitatores in fide catholica solerter erudire. Oppidum vero Benaxuay maneat annexum parochiali de Chelva, et rector dominicis et festivis diebus teneatur in eo, quod propinquum est, alteram celebrare missam in ecclesia Sanctae Mariae de Lorito, et habitatores noviter conversos in fide catholica ibidem instruere. In ecclesia suburbii, quae capax est, aedificetur sacristia et domus, quae eidem ecclesiae contigua est, vel altera congruens rectori ad habitandum consignetur. Terrae vero et redditus olim mesquiae ecclesiae applicati maneant. Coemeteria vero antiqua Saracenorum vendantur, et applicantur fabricae ecclesiae Sanctae Crucis.

Buenaxeve.

Oppidum *Buenaxeve*, domini temporalis de Chelva, quadraginta sex continet domos noviter ad fidem conversorum, in profundissima valle ad rivum Iuriam sitas. Fuit per commissarios apostolicos dismembratum a parochiali de Chelva; et traditum pro annexo parochiali de Tuexa, et rectori de Tuexa applicatae fuerunt pro labore et cura illius triginta librae, quindecim ex primitiis, et quindecim ex decimis; sed nunc a rectore de Domeno ministratur, qui aliquando ad oppidum *Buenaxeve* ad missam celebrandam se confert, et pro salario servitii utriusque oppidi, viginti quinque libras a succentore sedis Segobricensis recipit. Et quoniam oppidum *Buenaxeve* ab oppido Tuexa leuca una itineris asperrimi distat, et est in loco deserto et pene inaccessiblei, oportet quod a parochiali de Tuexa dismembratur, maneatque ex nunc dismembratum, et in eo parochialis ecclesia noviter erigatur, erectaque maneat sub invocatione Conceptionis B. V. Mariae, cum sacrario, sacristia, fonte baptismali, campanili, caeterisque parochialibus insigniis, et cum omni alio pleno iure et privilegiis parochialium ecclesiarum, et cum uno paroco et rectore, qui in ea faciat residentiam personalem, et quod dotetur de centum libris, hoc videlicet modo: quod succentor sedis Segobricensis solvat ex nunc quindecim libras, ratione omnium primitiarum, quas ex eo oppido colligit, valoris quadraginta octo librarum, undecim solidorum. Dominus temporalis, videlicet vicecomes de Chelva, solvat duas libras, ratione partis novennarum dictae primitiae, quam recipit. Mensa episcopalis Segobricensis solvat triginta quinque libras et tres solidos ratione partis primitiarum et decimarum, quam ex eo oppido recipit, valoris sexaginta septem librarum, decem et octo solidorum et octo dena-

riorum. Decanus ecclesiae Segobricensis solvat decem et novem libras, sex solidos et octo denarios, ratione partis primitiarum et decimarum, quam ex eo oppido recipit, valoris triginta septem librarum, septem solidorum et quatuor denariorum. Et quaecumque unio fructuum decanatus praefati massae communi capituli Ecclesiae Segobricensis, auctoritate apostolica facta, per obitum Petri Ramirez, moderni decani, sortita fuerit effectum, tunc decanus et capitulum praefatum pro medietate solvant dictas decem et novem libras, sex solidos et octo denarios, quorum alter quingentas libras, alterum sexcentas ex dictis fructibus recipit. Archidiaconus Altipontis Ecclesiae Segobricensis solvat tres libras, decem solidos et quatuor denarios eadem ratione. Rector de Chelva, qui pingues reportat primitias, et tenebatur olim praefato oppido deservire, solvat quatuordecim libras; rector vero de Tuexa, qui a labore dicti oppidi exoneratur, et propter illud ex decimis et primitiis auctus fuit, solvat septem libras. Applicantur praeterea quatuor librae ex redditibus olim mesquithae, qui eiusdem sunt valoris. Quae omnes summae centum libras efficiunt, quae pro dote ecclesiae praefatae noviter erectae de Buenaxeve eiusque rectoris, per praefatos contribuentes respective quolibet anno in perpetuum solvendae, applicantur. Cum quibus et dimidia parte decimae nucum, carofae, canemi et leguminum, quae ad rectorem pertinet, rector congrue se sustentare poterit: et quocumque modo dicta succentoria vacaverit, ipso facto primitiae de Buenaxeve, ab ea dismembratae existant, et applicatae in perpetuum rectoriae de Buenaxeve: et eo casu rector de Buenaxeve teneatur respondere quolibet anno decem libras monetae Valentinae succentori praefato, ne nimium dispendium patiatur, et eo

etiam casu viginti librae de portionibus contribuentium in praesenti dotatione ratione decimarum dumtaxat pro rata minuuntur, et contribuentes respective ab illarum solutione sint liberi, pro sua quisque parte, sicut etiam succentor praefatus immunis erit a solutione illarum quindecim librarum, quas nunc solvere tenetur. In oppido Buenaxeve aedificetur nova ecclesia cum sacristia, et domus pro rectoris habitatione competens, iuxta formam et situm designatum, expensis universitatis. Reditus vero olim mesquithae rectori, ut praedicitur, applicati maneant.

Domeno et Loriguilla.

Oppidum *Domeno*, domini temporalis vicecomitis de Chelva, septuaginta quatuor continet domos noviter ad fidem conversorum. In eo parochialis ecclesia est antiqua sub invocatione Sanctae Catharinae martyris: habet pro annexo oppidum *Loriguilla* quinquaginta domorum noviter ad fidem conversorum, quod a parochiali dimidia leuca distat. Rector in Villa de Chelva residet, et dominicis diebus et festivis tenetur celebrare duas missas, alteram in ecclesia de Domeno, alteram in ecclesia de Loriguilla, quae est sub invocatione Sancti Ioannis Baptistae, et pro dote et sustentatione habet viginti quinque libras, quas succentor Ecclesiae Segobricensis solvit, tam pro servitio dictorum oppidorum, quam pro servitio de Buenaxeve, ut supra dictum est. Oportet quod dotetur, et dotata maneat praefata Ecclesia de Domeno de aliis septuaginta quinque libris ad complementum centum librarum, hoc videlicet modo: quod succentor praefatus, ultra illas viginti quinque libras quas antea solvebat, solvat nunc decem alias libras, et omnes erunt triginta quinque librae, ratione primitiarum, quas ex eis-

dem oppidis colligit; quae centum quinque libris, tribus solidis et uno denario aestimantur. Dominus temporalis solvat quatuor libras, septem solidos et septem denarios, ratione partis novenorum dictae primitiae, quam recipit. Mensa episcopalis Segobricensis solvat triginta tres libras, quatuordecim solidos et duos denarios, ratione partis primitiae et decimarum, quam ex eisdem oppidis recipit, valoris centum quadraginta octo librarum, septendecim solidorum et sex denariorum. Decanus ecclesiae Segobricensis solvat decem et octo libras, decem solidos et decem denarios, ratione partis primitiae et decimarum quam recipit, valoris octuaginta unius librarum, quindecim solidorum et septem denariorum. Et quaecumque unio fructuum decanatus praefati massae communi capituli Ecclesiae Segobricensis, auctoritate apostolica, facta, per obitum Petri Ramirez moderni decani, sortita fuerit effectum, tunc decanus et capitulum praefatum pro medietate solvant dictas decem et octo libras, decem solidos et decem denarios, quorum alter quingentas libras, alterum sexcentas ex dictis fructibus recipit. Archidiaconus Alti Pontis Segobricensis Ecclesiae solvat tres libras, septem solidos et quinque denarios eadem ratione. Applicantur praeterea quinque librae ex dimidia parte decimarum nucum, carofae, canemi et leguminum, quae ad rectorem spectat, et eo pretio aestimatur. Quae omnes summae libras centum efficiunt, quae pro dote dictae parochialis de Domeno eiusque rectoris, per praefatos contribuentes respective quolibet anno in perpetuum solvendae, applicantur: et quoquo modo dicta succentoria vacare contigerit, successor in ea teneatur ultra praefatas triginta quinque libras solvere alias quindecim rectori de Domeno, omnes erunt quinquaginta librae. Et eo casu dictae quindecim li-

brae de portionibus contribuentium in praesenti dotatione, ratione decimarum dumtaxat pro rata minuuntur, itaut contribuentes ab illarum solutione sint liberi pro sua quisque portione. In oppido Domeno sacristia aedificetur, et domus pro rectoris habitatione, quae designata est, consignetur, et reficiatur expensis universitatis, et ecclesia oppidi de Loriguilla reficiatur et amplietur, extruaturque sacristia, prout designatum fuit. Terrae vero et reditus olim ad mesquithas utriusque oppidi pertinentes ecclesiis respective maneant applicati.

Catalogus eorum qui contribuunt.

Mensa episcopalis, mensa capitularis, fabrica cathedralis Segobricensis, universitates oppidorum, domini temporales, rectores quorundam locorum, reditus olim mesquithae, archidiaconus maior, thesaurarius, archidiaconus Alti-Pontis, decanus, infirmarius, scolaster, succentor, duo canonici curati, canonicatus S. Officii alias de Torme, episcopatus Segobricensis in dotatione parochialium oppidorum eorum, qui nuper ad fidem fuerunt conversi, tam ex antiqua obligatione quam ex nova dotatione, de centum libris de anno MDXCIX.

Mensa episcopalis ex antiqua obligatione solvit parochiali de Ayr octo libras, 8.

Ex nova dotatione solvit parochialibus trecentas octo libras, quatuordecim solidos et quatuor denarios, 308, 14, 4.

Fabrica cathedralis Segobricensis solvit ex nova dotatione sexaginta tres libras, undecim solidos et tres denarios, 63, 11, 3.

Mensa capitularis ex nova dotatione solvit parochialibus septuaginta libras, praeter eas, quas propter executionem massae communis solvere debet, 70.

Universitates oppidorum ex antiqua

obligatione solvunt parochialibus viginti novem libras, et quinque solidos, 29, 5.

Ex nova dotatione solvunt eisdem triginta sex libras et quindecim solidos, 36, 15.

Dominus temporalis ex nova dotatione solvit parochialibus undecim libras, septem solidos et decem denarios, 11, 7, 10.

Rectores quorundam locorum ex nova dotatione quinquaginta libras solvunt parochialibus, 50.

Reditus olim mesquiae ex antiqua obligatione solvunt duodecim libras, 12.

Ex nova dotatione solvunt eisdem parochialibus octuaginta tres libras, 83.

Archidiaconus maior ex nova dotatione solvit triginta quinque libras, tresdecim solidos et sex denarios, 35, 13, 6.

Thesaurarius ex nova dotatione solvit duodecim libras, quinque solidos et duos denarios, 12, 5, 2.

Archidiaconus Alti-Pontis ex nova dotatione solvit octo libras, quatuor solidos et quinque denarios, 8, 4, 5.

Decanus ex nova dotatione solvit parochialibus triginta septem libras, decem et septem solidos et sex denarios: post executionem vero massae communis minorem quantitatem solvet, prout in libro, 37, 17, 6.

Infirmaria ex antiqua obligatione solvit viginti libras, 20.

Ex nova dotatione solvit eisdem parochialibus viginti libras, et, post executionem massae communis, nihil contribuet, 20.

Scholaster ex antiqua obligatione solvit viginti quinque libras, 25.

Ex nova dotatione solvit quindecim libras, et post executionem massae communis nihil contribuet, 15.

Succentor ex antiqua obligatione solvit parochialibus sexaginta libras, 60.

Ex nova dotatione solvit eisdem parochialibus quadraginta libras, 40.

Duo canonici curati solvunt ex nova obligatione quatuordecim libras, novem solidos et octo denarios, 14, 9, 8.

Canonicatus S. Officii Inquisitionis solvit, ex antiqua obligatione, quatuor libras, 4.

Ex nova dotatione solvit decem libras, 10.

Quam quidem praeinsertam per me factam et designatam formam ad Sanctitatem Vestram, eiusque Sanctam Sedem Apostolicam transmittam, ut quod magis ad Dei laudem, et eorundem noviter conversorum utilitatem, ac aliarum ecclesiarum indemnitate spectare Sanctitas Vestra cognoverit, statuere, decernere et ordinare dignetur, cuius sanctissimis pedibus humiliter demissoque animo provolutus, S. V. benedictionem et patrocinium humiliter imploro. In quorum omnium et singulorum fidem, praesentes manu mea subsignatas, sigillique mei impressione munitas, et per notarium infrascriptum subscriptas expedivi litteras. Segobricae die v mensis iulii, anno a nativitate Domini MDXCIX.

Felicianus Episcopus Segobricensis.

Loco † Sigilli.

De mandato dicti Domini mei episcopi.

Jacobus Sylvester de Urbina,
notarius scriba.

§ 4. Nos autem ad ea, quae catholicae fidei conversationem, etc. (prout in praecedenti usque ad finem).

Datum Romae apud Sanctum Petrum, sub annulo Piscatoris, die xxviii maii MDcxi, pontificatus nostri anno xi.

Dat. die 28 maii 1602, pontif. an. xi.

CCXC.

In idem argumentum pro dioecesi Oriolensi¹.

Clemens-Papa VIII,
ad futuram rei memoriam.

Apostolici muneris, etc. (caetera ut in praecedenti).

§ 1. Alias siquidem pro parte clarae memoriae Philippi II, etc. (ut supra).

§ 2. Cum autem, sicut nuper pro parte charissimi in Christo filii nostri Philippi Hispaniarum regis catholici, ac venerabilis fratris Iosephi Stephani episcopi Oriolensis nobis expositum fuit, idem Iosephus episcopus mandatis nostris huiusmodi obediens, et pastoralis officii sui debitum adimplere procurans, totis viribus incumbens, universa oppida suae dioecesis Oriolensis, quae noviter conversi huiusmodi, et seu eorum descendentes incolunt, perlustraverit, et his omnibus et singulis, quae pro debita mandatorum nostrorum executione, et praedictorum noviter conversorum in vera et catholica fide instructione expedire visa fuerunt, maturius consideratis, ac diligenti cura perpensis, considerans in eius Oriolensi dioecesi, in qua undecim noviter conversorum huiusmodi oppida, ut inferius designabitur, continentur, ut neophyti praedicti, simili et communi omnium instructione, fidei catholicae praecipis imbui, et fidei huiusmodi incrementa suscipere valerent, fieri oportebat: ea propter normam venerabilis fratris archiepiscopi Valentiniensis, qui, vigore dictarum Gregorii XIII litterarum, diversas parochiales ecclesias et vicarias instituit, insequendo, erectiones, fundationes, divisiones, distinctiones, dotiumque iam factarum et attributarum, ac reddituum et proventuum parochialium ecclesiarum et vicariarum

Episcopus Oriolensis undecim parochias erigit fundatque.

huiusmodi in eius dioecesi, in hanc, quae sequitur, formam designavit, videlicet:

Sanctissimo D. N. Clementi VIII, Iosephus Stephanus episcopus Oriolensis, devota et humilis Sanctitatis vestrae creatura, post pedum oscula beatorum, salutem et sinceram obedientiam. Accepi litteras Sanctitatis vestrae, seu earum transumptum in forma brevis ad preces et supplicationem Philippi II, Hispaniarum regis catholici expeditas, in hanc videlicet formam. In Nomine Sanctissimae et individuae Trinitatis, etc. (ut in praecedenti).

Litterae episcopi ad Pontificem hac supra ro.

Refert litteras sibi a Pontifice datas.

Ex quibus plane Sanctitatis Vestrae litteris ingens Philippi II, cuius memoria in benedictione est, cura et ardens desiderium eluxit, ut Valentini regni recentiores christiani a Mauris descendentes in vera Christi fide et religione instituerentur, et nefariae sectae mahometanae errores abicerent. Eadem sollicitudo in Philippo III parentis sui, non tam regnorum, quam etiam religionis haerede conspicitur. Qui statim ac regnorum suorum habenas accepit, nihil magis habuit in votis, quam ut omnes episcopi huius regni in hanc curam incumberent niterenturque eosdem neophytos christianos instituire, et in fide catholica et religione imbuere. Vestrae quoque Beatitudinis ardor et pietas aperte conspicitur, cum paterno zelo et charitate eo incumbitis, ut presbyteri, litteris et religione probati, singulis oppidis Maurorum praependantur, qui illi curam animarum exercent, et suo exemplo et pietate praedictos Mauros ad fidem et pietatem traducant. Quare, cum studium Sanctitatis Vestrae mandatis, et Philippi II voluntati obsequi, et Philippi III desiderio satisfacere coepi, hoc munus mihi a Sanctitate Vestra iniunctum diligenter suscipere, et eo studio prosequi, ut facilius et commodius huiusmodi parochiales ecclesiae institui po-

Obtemperando Pontificis mandati, per delegatos suos modum statuit novas erigendi, singulasque dotandi parochias.

¹ Ex Regest. in Secret. Brevium.